

ตารางเปรียบเทียบ

แสดงหลักฐานประเภทต่าง ๆ ของกลุ่มข้อมูลที่ 1 ที่สัมพันธ์กับเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขต

ลำดับ	กลุ่มข้อมูลที่ 1 ประเภทของหลักฐาน	เขตพื้นที่			
		1	2	3	4
14	รูปจำลองคนในเรือขุด	บ้านเชียง อุดรธานี		Manunggul Cave เกาะปาลาวัน ฟิลิปปินส์	

อ้างอิง

อมรา ศรีสุชาติ, อิสระ เศรษฐมณี "พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา" แผ่นพับนำชม กรุงเทพฯ : สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 10 กรมศิลปากร, สมาพันธ์, 2540
Chik Sharifah Zuriah Aljieffri(ed) **Cultural Heritage of ASEAN : Selected Treasures from ASEAN Museums.** Malaysia : The ASEAN Committee on Culture and Information (COCI), 1995

ตารางเปรียบเทียบ

แสดงหลักฐานประเภทต่าง ๆ ของกลุ่มข้อมูลที่ 1 ที่สัมพันธ์กับเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขต

ลำดับ	กลุ่มข้อมูลที่ 1 ประเภทของหลักฐาน	เขตพื้นที่			
		1	2	3	4
15	โลหะกรรมสำริดที่มี ปริมาณดีบุกสูง (High tin bronze)	-บ้านดอนตา เพชร กาญจนบุรี -เขาอมูก ราชบุรี -บ้านเชียง อุดรธานี	-Than Hoa เวียดนามเหนือ	มาเลเซียตะวันตก	

อ้างอิง

Glover, Ian C. "The Southern Silk Road : Archaeological Evidence for Early Trade Between India and Southeast Asia" **Ancient Trades and Cultural Contacts In Southeast Asia**. Bangkok : The Office of the National Culture Commission , Thailand, pp.57-94, 1996

บทที่ 3

ผลการสังเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดี

จากการประมวลความรู้และประเมินสถานภาพเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา โดยการนำเสนอด้วยการประมวลบรรณนิทัศน์และตารางเปรียบเทียบการสังเคราะห์ข้อมูลกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งแสดงแนวคิดทฤษฎี 4 แนว จากการใช้หลักฐานกลุ่มข้อมูลที่ 1 จำนวน 10 ประเภท แล้วนำเสนอเพิ่มเติมอีก 5 ประเภท เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเสนอแนะ

ในส่วนของการสังเคราะห์ แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ประกอบด้วย

1. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในตารางเปรียบเทียบ
2. ผลจากการสังเคราะห์หลักฐานโบราณคดีประเภทศิลาจารึก
3. ข้อวิจารณ์ผลการสังเคราะห์

1. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในตารางเปรียบเทียบ

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังที่แสดงไว้ใน "ตารางเปรียบเทียบ แสดงหลักฐานประเภทต่าง ๆ ของกลุ่มข้อมูลที่ 1 ที่สัมพันธ์กับเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขต" มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1 ชาติพันธุ์ของกระดูกแบบมองโกลอยด์ได้

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานนี้ คือ สูด แสงวิเชียร ฉิน เชิง หมิน หลี พู เซิน ฉิน เซียนอาน ด้วน ลี เซิน และปีเตอร์ เบิร์ลวูด โครงการกระดูกของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ถือได้ว่าเป็นชาติพันธุ์เดียวกันกับ "คนไท(ย)" ที่ยังสืบทอดสายชาติพันธุ์มาจนปัจจุบันที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ 1(ประเทศไทย) พื้นที่2(ภูมิภาคสุพรรณภูมิ) พื้นที่3 (ตอนเหนือมาเลเซีย) พื้นที่ 4 (ตะวันตกของพม่าและกัมพูชาเป็นบางส่วน) นั้น พบว่า เป็นมองโกลอยด์ หรืออาจจะบุให้ชัดเจนไปว่า เป็น พวกมองโกลอยด์ได้ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากพวกมองโกลอยด์ทั่วไป เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม พวกไท(ย)ที่ปรากฏในปัจจุบันทั้ง 4 เขต เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว พบว่า พวกไทที่อยู่ในเขตพื้นที่ 2 คงลักษณะความเป็นมองโกลอยด์ได้ไว้มากที่สุด หรือถ้าจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็คือการผสมกับมองโกลอยด์ทั่วไป(เป็นต้นว่า จีน) ขณะที่พวกไทที่อยู่ในเขตพื้นที่ 1 พื้นที่ 3 และพื้นที่ 4 เป็นพวกที่เปลี่ยนแปลงลักษณะมองโกลอยด์ได้ไปมากแล้ว เนื่องจากหลักฐานที่ว่า ในเขตพื้นที่เหล่านี้เป็นถิ่นที่อยู่ของสายพันธุ์อื่นอยู่ด้วย เช่น ออสตราลอยด์ ทำให้เกิดการผสมสายพันธุ์ ขึ้นหนึ่งแล้ว ต่อมาในสมัยประวัติศาสตร์การเข้ามาของพวกคอเคซอยด์คืออินเดียและตะวันออกกลาง (อาหรับ) รวมไปถึงตะวันตกที่เข้ามาในสมัยหลังโดยเข้ามาติดต่อกับคนในเขตพื้นที่ ทั้ง 3 เป็นเวลานาน มีการผสมทางชาติพันธุ์ปะปนกันไป ทำให้ลักษณะแบบมองโกลอยด์ได้ที่แท้จริงไม่หลงเหลืออยู่อีกเลย พวกที่พูดภาษาไทย กลุ่มใหญ่ที่สุด

ในปัจจุบันคือที่ประเทศไทยและลาวนั้น ไม่มีลักษณะมองไกลยดีใต้ที่แท้เลยแม้แต่คนเดียว พวกที่มีลักษณะมองไกลยดีใต้อยู่มากคือพวกคนไทที่พูดภาษาไทยในเขตพื้นที่ที่ 2 (ยูนนาน กวางสี ตอนเหนือเวียดนาม ไทใหญ่ในพม่า) แต่สายพันธุ์ที่เป็นมองไกลยดีใต้ ก็ไม่ใช่พวกที่พูดภาษาไทย เสมอไป เช่น ชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆในมณฑลยูนนาน กวางสี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงยังเป็นปัญหาว่า จะใช้ลักษณะทางกายภาพหรือสายพันธุ์มาเป็นตัวกำหนดว่าเป็น คนไท หรือ เป็นเจ้าของวัฒนธรรมไท ต้องเป็นมองไกลยดีใต้ จะทำให้ผิดพลาดได้ ข้อจำกัดในเรื่องนี้ ประการหนึ่งก็คือ ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์โครงกระดูกที่พบในแหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ของพื้นที่ทั้ง 4 เขตเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับอย่างจริงจัง ทำให้ไม่อาจทราบได้ว่า ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของมองไกลยดีใต้เมื่อผสมกับสายพันธุ์อื่นนั้นวิวัฒนาการไปอย่างไร การวิวัฒนาการนี้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา/วัฒนธรรมอย่างไรในแต่ละพื้นที่ๆพบหลักฐานว่ามีชาติพันธุ์มองไกลยดีใต้ ดังเช่นที่เคยมีผู้ศึกษาว่า พวกออสตราลอยด์มีความสัมพันธ์กับ ภาษาตระกูลออสโตร-เอเชียติก

1.2 รูปแบบการฝังศพในหม้อ/ไห

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ ศรีศกร วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงษ์เทศ งานนิพนธ์ที่ผ่านมาก็หยิบยกเอาเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นตัวตั้งว่าเป็นจุดร่วมของกลุ่มชนที่พูดภาษาไทย หรือถือว่าเป็นวัฒนธรรมไทด้วยกันนั้น ก็เนื่องมาจากการพบว่า เป็นประเพณีที่ยังนิยมทำกันในหมู่คนไทในเขตภูมิภาคศาสตร์ภาษาไทย(พื้นที่ 2) และยังพบร่องรอยจากแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่ที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันที่มีคนพูดภาษาไทย(ย)มากที่สุดด้วย หากพิจารณาจากตารางเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่า การฝังศพในหม้อ/ไหเป็นหลักฐานที่ปรากฏในเขตพื้นที่ๆมีคนพูดภาษาไทยอยู่จริงและแพร่กระจายทั่วไป แต่เป็นการยากที่จะตัดสินลงไปว่า วัฒนธรรมการฝังศพในไห(หรือหม้อ)เป็นวัฒนธรรมของพวกคนไท(ย) ด้วยเหตุที่ว่า การฝังศพในหม้อ(ไห) ปรากฏเป็นหลักฐานมีอยู่ทั้ง 4 เขต ซึ่งทั้ง 4 เขต มีกลุ่มชนที่ไม่พูดภาษาไทยและไม่ใช้ชาติพันธุ์มองไกลยดีใต้อยู่ด้วย ยิ่งกว่านั้น มีข้อมูลน้อยเกินไปที่จะทราบว่า กระดูกที่ฝังในไห(หม้อ)นั้น เป็นชาติพันธุ์ใด แต่ละชาติพันธุ์มีจำนวนที่มากน้อยเพียงไร การฝังศพในหม้อไห จึงดูเหมือนเป็นวัฒนธรรมร่วมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนตอนใต้ที่เป็นไปตามความเชื่อดั้งเดิมก่อนการเข้ามาของศาสนาในสมัยประวัติศาสตร์ โดยไม่อาจแบ่งแยกสายพันธุ์หรือกลุ่มชนได้ อย่างไรก็ตาม หากมีการศึกษารูปแบบเปรียบเทียบของการฝังศพอย่างจริงจังและมากเพียงพอ อาจพบลักษณะร่วมที่จะเป็นเครื่องแสดงจุดร่วมของประเพณีการฝังศพของแต่ละกลุ่มชนที่แตกต่างกันได้(อาจใช้แยกได้ว่า กลุ่มชนไท มีรูปแบบการฝังศพในหม้อไหที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองหรือไม่ เพียงใดที่จะแยกออกมาจากกลุ่มชนอื่นๆ) แต่เท่าที่ปรากฏในปัจจุบัน ยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้แต่อย่างใด

1.3 พิธีกรรมการขัดฟันฟันหน้า

ผู้นำหลักฐานประเภทนี้มาใช้ในการให้ความหมายเรื่องไท(ย)ศึกษาคือ ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวิเชียร ที่กล่าวว่า การขัดฟันฟันหน้า เป็นพิธีกรรมของกลุ่มชนไท(ย)ที่พบหลักฐานในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และปัจจุบันยังมีคนไทยภาคใต้ของไทยบางกลุ่มและชนเผ่าในอินโดนีเซียมีการขัดฟันฟันหน้า โดยมีความเชื่อว่า "เป็นเสน่ห์"

อย่างไรก็ดี การใช้หลักฐานประเภทนี้เปรียบเทียบระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เพื่อเสนอทฤษฎีการเคลื่อนย้ายอพยพของกลุ่มชนจากใต้ขึ้นสู่เหนือเช่นนั้นนั้น ยังมีจุดอ่อนอยู่มาก กล่าวคือ ประการแรกยังไม่พบหลักฐานการขัดฟันฟันหน้า ในเขตพื้นที่ 3 (มาเลเซีย อินโดนีเซีย และกลุ่มเกาะ) ในโครงกระดูกมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้อ้างอิง ถึงต้นกำเนิดของผู้คนเจ้าของพิธีกรรมดังกล่าวที่เชื่อว่าแพร่เข้ามาสู่ภาคใต้ของไทยและสืบทอดพิธีกรรมมาจนถึงปัจจุบัน ประการที่สองยังไม่มีข้อมูลที่จะวิเคราะห์ให้ทราบชัดเจนได้ว่า โครงกระดูกที่พบแล้วในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย(เขตพื้นที่ 1) ที่ปรากฏการขัดฟันฟันนั้น เป็นสายพันธุ์ใด จึงเป็นการด่วนสรุปเกินไปที่จะระบุว่า เป็นกลุ่มชนคนไท(ย) อาจบอกได้เพียงว่า กลุ่มชนที่อาศัยบนผืนแผ่นดินไทยมาก่อนบางกลุ่มมีการขัดฟันฟันหน้าเท่านั้น คนเหล่านี้อาจเป็นพวกออสตราลอยด์ มองโกลอยด์ ๔ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง(ที่บอกไม่ได้ว่าเป็นคนไทยหรือไม่) ที่ยังไม่อาจชี้ชัดลงไป ประการที่สาม ยังไม่พบพิธีกรรมการขัดฟันฟันหน้าเช่นนี้ในหลักฐานโบราณคดีและในกลุ่มชนไทปัจจุบันในเขตพื้นที่ 2 แต่อย่างใด ทำให้ทฤษฎีการอพยพของผู้คน(ไท)จากใต้ขึ้นเหนือโดยใช้หลักฐาน การขัดฟันฟันหน้า ไม่น่าหนักมากเพียงพอ

1.4 ขวานหินขัดแบบมีบา

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ คงเดช ประพัฒน์ทอง โรเบิร์ต ฟาน ไฮน์ เกลเดิร์น และโรเจอร์ ดัฟฟี จากตารางเปรียบเทียบแสดงหลักฐานประเภทนี้ จะเห็นได้ว่า ปรากฏหลักฐานประเภทนี้ในพื้นที่ทั้ง 4 เขต จึงถือได้ว่าเป็นหลักฐานร่วมกันของกลุ่มชนต่างๆในเขตพื้นที่เหล่านี้ อย่างไรก็ตามการพบหลักฐาน ขวานหินขัดมีบาเหล่านี้ ไม่มีแหล่งใดที่แสดงผลการวิเคราะห์ว่าพบร่วมกันกับโครงกระดูกของชาติพันธุ์ใด ทำให้ยุ่งยากต่อการแยกแยะ กำหนดออกมาได้ว่า ชาติพันธุ์ที่ทำขวานหินขัดแบบมีบาเป็นออสตราลอยด์หรือมองโกลอยด์หรือออสตราลอยด์-เมลานีซอยด์ หรือ ฯลฯ และอาจเป็นวัฒนธรรมการทำและใช้โดยไม่จำกัดชาติพันธุ์ก็ได้ เนื่องจากยังไม่พบหลักฐานที่จะชี้ชัดลงไปว่า ในเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตนี้ เขตใด(หรือแหล่งไหน ที่ไหน) พบขวานหินขัดแบบมีบา ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดและมีหลักฐานว่าเป็นแหล่งต้นกำเนิด โดยมีข้อมูลบ่งชี้เรื่องโครงกระดูกของชาติพันธุ์ที่เป็นเจ้าของขวานหินขัดแบบมีบาในแหล่งนั้นๆด้วย จึงจะ วิเคราะห์ลงไปได้ว่า เจ้าของวัฒนธรรมขวานหินขัดแบบมีบาเป็นกลุ่มชนใด และแพร่ไปสู่กลุ่มชนเดียวกันหรือกลุ่มชนอื่นหรือไม่ อย่างไร ด้วยเหตุนี้ การพบขวานหินขัดแบบมีบาในแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย)ที่เหมือนกับที่พบในเขตพื้นที่ 1, 3 และ 4 จึงมิได้หมายความว่า กลุ่มชน"คนไท"เป็นเจ้าของวัฒนธรรมขวานหินขัดแบบมีบา แล้วมีการ

อพยพเคลื่อนย้ายไปในเขตต่าง ๆ จนทำให้เกิดการแพร่กระจายรูปแบบขวานหินขัดแบบมีปาดังกล่าว

เนื่องจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุประเภทขวานหินขัดในแหล่งโบราณคดีอื่นๆนอกเขตพื้นที่ 4 เขต พบว่า ขวานหินขัดแบบมีปาดังกล่าวปรากฏอยู่ในแหล่งอื่นๆ เช่น ที่ Aomori เกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น , Yuan Shan ในไต้หวัน , แหล่งโบราณคดีในประเทศเกาหลี และแหล่งโบราณคดีประเทศอินเดีย จึงมีแนวโน้มที่จะสันนิษฐานได้ว่า การแพร่กระจายของขวานหินขัดแบบมีปาดังกล่าว ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมการทำและใช้ขวานหินขัดแบบมีปาดังกล่าวนั้น แต่น่าจะเป็นการแพร่กระจายถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการติดต่อไปมาหาสู่กันของกลุ่มชนต่างๆ มากกว่า ขวานหินขัดแบบมีปาดังกล่าว จึงอาจไม่ใช่หลักฐานชี้วัดที่ดีที่จะบอกถึงเรื่องกลุ่มชนคนไทที่สัมพันธ์กันในพื้นที่ต่างๆ

1.5 หม้อสามขา

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ สูด แสงวิเชียร สุจิตต์ วงษ์เทศ อมกรา ศรีสุชาติ และเปี้ย ซอเรนเซน จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า หม้อสามขาปรากฏในทุกเขตพื้นที่ และมีหลักฐานชัดเจนว่า เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางวัตถุที่มีกำเนิดจากทางตอนเหนือของประเทศจีนก่อนที่อื่น การพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของหม้อสามขาที่เกิดขึ้นในแหล่งต่างๆ ทั้งในเขตประเทศจีนเอง (เขตพื้นที่ 4) และที่ปรากฏในเขตพื้นที่ 1,2,3 แสดงให้เห็นว่า การแพร่กระจายของหม้อสามขา เป็นผลมาจากการติดต่อรับวัฒนธรรมทั้งทางบกและทางทะเล แล้วมาพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น

อายุสมัยของหม้อสามขาจากผลการกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ นำไปสู่แนวคิดว่า หม้อสามขาไม่ได้แพร่กระจายจากจีนภาคเหนือสู่เขตพื้นที่เขตที่ 2 (ภูมิภาคสุโขทัย-กาญจนบุรี-ชัยนาท) แล้วลงสู่เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) แล้วไปสู่เขตพื้นที่ 3 (มาเลเซีย) โดยตรงอย่างที่เข้าใจกันมาแต่เดิม (ซึ่งทำให้มีผู้นำไปใช้สนับสนุนทฤษฎีการอพยพของกลุ่มชนจากเหนือลงสู่ใต้) แต่เป็นการแพร่กระจายจากจีนภาคเหนือ ไปสู่จีนภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อน และเมื่อแพร่ไปสู่จีนภาคกลางทำให้เกิดรูปแบบหม้อสามขาผสมผสานระหว่างรูปแบบของจีนภาคตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงใต้ จากรูปแบบหม้อสามขาที่เกิดขึ้นในภาคกลางจึงส่งผ่านลงไปจีนใต้คือยูนนานและเวียดนาม (เขตพื้นที่ 2) เกิดเป็นรูปแบบเฉพาะถิ่นของยูนนานและเวียดนามที่แตกต่างกัน เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีนเป็นถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชนที่ติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนอื่นทางทะเล ดังนั้นรูปแบบหม้อสามขาของจีนภาคตะวันออกเฉียงใต้ จึงแพร่กระจายออกไปทางทะเลด้วย โดยแพร่ลงมาที่ภาคใต้ของประเทศไทย (เขตพื้นที่ 1) กลุ่มชนในภาคใต้ของไทยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบหม้อสามขาที่รับมานี้เกิดเป็นหม้อสามขารูปแบบใหม่ (ดังที่พบหลักฐานที่ถ้ำเปื่องแบบสุราษฎร์ธานีและอีกหลายแหล่งในกระป๋องนครศรีธรรมราช สงขลา) แล้วรูปแบบหม้อสามขาแบบภาคใต้ของไทย (เขตพื้นที่ 1) ก็แพร่กระจายให้กับมาเลเซีย (เขตพื้นที่ 2) ทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งแพร่กระจายขึ้นเหนือ ให้กับ

กาญจนบุรีและราชบุรี อย่างไรก็ตามก็ตีแหล่งที่กาญจนบุรีและราชบุรียังรับอิทธิพลรูปแบบหม้อสามขาที่แพร่ลงมาจากยูนนานด้วย ทำให้เกิดเป็นรูปแบบหม้อสามขาที่เป็นลักษณะผสมผสานรูปแบบหม้อสามขาของภาคใต้ของไทย(เขตพื้นที่1)กับรูปแบบหม้อสามขาแบบยูนนาน(เขตพื้นที่2)

แม้ว่าจะมีหลักฐานมากพอที่จะทราบแหล่งกำเนิด การแพร่กระจาย และพัฒนาการทางรูปแบบของหม้อสามขาโดยยึดจากหลักฐานที่ปรากฏในแหล่งต่างๆที่มีอายุสมัยที่กำหนดได้ก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการตีความ การใช้วัฒนธรรมหม้อสามขา ก็คือ ไม่มีข้อมูลชัดเจนเรื่องชาติพันธุ์ของกลุ่มชนที่ทำและใช้หม้อสามขา ทำให้ไม่อาจกำหนดลงไปได้ว่า หม้อสามขาเป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชนใด กล่าวคือ จากแหล่งกำเนิดที่อยู่ทางตอนเหนือของจีน หม้อสามขาก็น่าจะมาจากชนกลุ่มน้อยในทะเลทรายเฝาดูเผ่าหนึ่งของจีนที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันซึ่งริเริ่มการทำหม้อสามขาอันเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่ได้วิเคราะห์แล้วว่า เหมาะกับการใช้สอยของกลุ่มชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในทะเลทราย แต่เมื่อหม้อสามขาแพร่ไปสู่ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ก็ถูกปรับเปลี่ยนรูปลักษณะให้เหมาะสมกับกลุ่มชนพื้นถิ่นที่เป็นคนละพวก คนละวัฒนธรรมกับกลุ่มชนทะเลทราย นักโบราณคดีจีนจัดให้หม้อสามขาที่ปรากฏขึ้นทางตะวันออกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมlungshanoid (Lungshanoid) ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีนก็มีชนเผ่าต่างๆมากมาย รวมทั้งพวกที่จีนเรียกว่า หานเยว่ หานไห่ ด้วย นักวิชาการจีนได้เสนอผลงานค้นคว้าที่ว่า พวกหานเยว่ หรือแปลว่าพวกเยว่ที่ อยู่ทางใต้ นี้ เป็นบรรพบุรุษของ “คนไท” แต่ยังไม่มีการค้นคว้าศึกษาว่าบรรพบุรุษของพวกเยว่มีวัฒนธรรมการใช้หม้อสามขาบ้างหรือไม่ ถึงกระนั้นข้อมูลที่ว่ารูปแบบของหม้อสามขาจากจีนภาคตะวันออกเฉียงใต้(ถิ่นเดิมของพวกเยว่)ที่แพร่ไปสู่ยูนนานและเวียดนาม(เหนือ)นั้นอาจนำมาเป็นเค้ามูลที่จะเชื่อมโยงความเป็นไปได้ในความเกี่ยวพันกันระหว่าง พวกเยว่-วัฒนธรรมหม้อสามขา-ยูนนาน-ไท ซึ่งจะ ต้องค้นหาหลักฐานอื่นๆประกอบต่อไป

เมื่อมีแนวโน้มว่า หม้อสามขา เป็น วัตถุทางวัฒนธรรมที่มีกลุ่มชนหลายเผ่าหลายพวกที่แตกต่างกันในประเทศจีนทำและใช้ก็ตาม แต่อาจสรุปลงไปในขั้นแรกว่า พวกที่ใช้หม้อสามขานี้ ส่วนใหญ่น่าจะเป็นพวกมองโกลอยด์ทั่วไป (หมายถึงจีนเหนือและจีนตะวันออก จีนกลาง) ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนี้มาก่อน และมองโกลอยด์ใต้ (หมายถึง ชนเผ่าทางตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ชนเผ่าในยูนนาน เวียดนาม) ที่เป็นกลุ่มชนนักเดินทาง เคลื่อนย้ายไปทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้ หม้อสามขาแพร่หลายไปไกล อย่างไรก็ตามก็ตี การแพร่ลงมาสู่ภาคใต้ของไทยทางทะเลนั้นจะเป็นกลุ่มชนมองโกลอยด์ได้ดังกล่าวน่าลงมาพร้อมการมาขึ้นบกตั้งถิ่นฐานที่ภาคใต้ของไทย หรือเป็นเพียงการแพร่กระจายทางวัตถุ(หม้อสามขา)แล้วชนพื้นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่แล้วในภาคใต้ (ซึ่งยังไม่มีข้อมูลว่าเป็นสายพันธุ์ใด) เป็นผู้รับเอามา ด้วยเหตุนี้จึงยังเป็น ปัญหาต่อการที่จะระบุลงไปว่า กลุ่มชนที่ใช้หม้อสามขาในภาคใต้ของไทยและมาเลเซียเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด เพราะผลจากการวิเคราะห์โครงกระดูกที่พบในแหล่งเหล่านี้พบว่า มีทั้ง มองโกลอยด์ ออสตราลอยด์-เมลานีซอยด์ เมลานีเซียน โปลิเนเซียน จึงสรุปได้ว่า หม้อสามขาที่ปรากฏในเขตพื้นที่ 4 และ 2 เป็นของชนเผ่าเชื้อสายพันธุ์มองโกลอยด์และมองโกลอยด์ใต้ แต่เมื่อมาปรากฏในเขตพื้นที่ 1 และ 3 ยังไม่มีหลักฐานที่จะชัดเจนว่า เป็นมองโกลอยด์หรือสาย

พันธุ์ใดกันแน่

ข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษาหม้อสามขาขณะนี้ ทำให้ทราบได้เพียงว่า มีการให้ และรับวัฒนธรรมของกลุ่มชนในเขตพื้นที่ 4, 2, 1 และ 3 และการแพร่กระจายของวัฒนธรรมทาง วัตถุที่เป็นหม้อสามขา มีได้เป็นไปในทิศทางเดียว แต่เป็นไปในหลายทิศทาง และมีแนวโน้มว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและกลุ่มชนนั้นๆ กลุ่มชนที่ทำและใช้หม้อ สามขาในที่ต่างๆจึงอาจไม่ใช่เป็นกลุ่มชนเดียวกันทั้งหมด

1.6 ลวดลายแบบสำนวนห่อ-คาลานาย บนภาชนะดินเผาและเครื่องประดับสำริด

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ อมรา ศรีสุชาติ เหวียน บา คอก วิลเฮม จี โซล์ไฮม์ และปีเตอร์ เบลล์วูด ผู้เสนอแนวคิดนี้คือ Wilhelm G. Solheim II และผู้ดำเนินรอย ตามแนวคิดนี้คือ Nguyen Ba Khoch โดยท่านแรกชี้ให้เห็นว่า ลวดลายแบบนี้ปรากฏในเขต พื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) และเขตพื้นที่ 3 และ 4 แสดงวัฒนธรรมติดต่อกันระหว่างผืน แผ่นดินเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทางด้านตะวันออก กับกลุ่มเกาะเช่นฟิลิปปินส์ ส่วนท่านหลังชี้ให้เห็นว่า ลวดลายแบบนี้มีจุดกำเนิดที่วัฒนธรรม Phung nguyen ในเวียดนามเหนือแถบลุ่มแม่น้ำแดง(ซึ่งปัจจุบันเป็นถิ่นที่อยู่ของไทดำ ไทขาว) และเป็นต้นเค้าของวัฒนธรรมดองซอน ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมPhung nguyen จึงนับว่าเป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรมสำริดที่เรียกว่าดองซอนซึ่ง แพร่กระจายไปสู่ส่วนอื่นๆของเวียดนาม (โดยเฉพาะลงไปที่สำคัญส์) ลาว จีนตอนใต้แถบยูนนาน ผู้เสนอแนวคิดทั้งสองมิได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมนี้กับกลุ่มชนไท(ไทดำ ไท ขาว)ที่อยู่ในแถบลุ่มน้ำแดงปัจจุบัน ว่าสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดั้งเดิมนี้ได้อย่างไร อย่างไรก็ตาม ลวดลายแบบนี้ ยังพบในแหล่งโบราณคดีภาคใต้ของไทย(เขตพื้นที่ 1) ซึ่งอาจมีความเกี่ยวพันด้านชาติพันธุ์/กลุ่มชน หรือการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างกลุ่มชนทางวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

อนึ่ง เฉพาะแต่เพียงการศึกษาเพียงลวดลาย ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวชี้วัด เอกลักษณ์ ของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งได้ ต้องดูวัฒนธรรมทางวัตถุอื่นๆประกอบด้วย เช่นรูปแบบและ เทคนิควิธีของวัตถุที่ลวดลายนั้นๆปรากฏอยู่ เช่นรูปแบบเครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับสำริด ควบคู่กันไปด้วย การศึกษาด้านนี้ยังไม่มีงานศึกษาอย่างจริงจังแต่อย่างใด

1.7 ศิลปะถ้ำ: ภาพลงสี/ภาพสลักที่มีเรื่องราว/รูปลักษณะคล้ายคลึงกัน

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ สุจิตต์ วงษ์เทศ และอมรา ศรีสุชาติ ภาพลงสี/ภาพสลัก ที่มีรูปลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ พบว่ามี 2 รูปลักษณะที่ปรากฏในงานนิพนธ์ต่างๆที่ อ้างถึงความสัมพันธ์กันของพื้นที่ทั้ง 4 เขต รูปแบบแรกคือ **ขบวนแห่กลอง** ซึ่งพบแล้วในเขต พื้นที่ 1 (กาญจนบุรี ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 2 (หุบเขาลุ่มน้ำชูเกียง(จั่วเจียง) มณฑลกว่างสี) ส่วนในเขตพื้นที่อื่น ยังไม่พบ ส่วนอีกรูปลักษณะหนึ่ง คือ **รูปคนกึ่งสัตว์เลื้อยคลาน(ประเภท ยักษ์)** ซึ่งพบทั้ง 4 เขตในหลายแห่ง

หลักฐานเช่นนี้บอกอะไรบ้าง ? สิ่งที่เราพบชัดก็คือ กลุ่มคนที่สร้างงานศิลปะถ้ำเช่นนี้ มีคติความเชื่อแบบเดียวกัน และที่เป็นไปเช่นนี้นั้น จะเป็นเพราะ เป็นกลุ่มชนเดียวกันที่อพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานตามที่ต่าง ๆ และรักษาคติความเชื่อดั้งเดิมไว้ หรือว่าเป็นเพราะการถ่ายทอดและรับคติความเชื่อระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ อันเป็นผลจากการติดต่อปะทะสังสรรค์กัน ? จะเป็นไปในทางใด จำเป็นต้องหาหลักฐานอื่นๆ เพิ่มเติมมากกว่านี้ ถึงกระนั้น มีข้อที่น่าสังเกตว่า รูปลักษณะในศิลปะถ้ำทั้งสองแบบ ปรากฏคล้ายคลึงกันทั้งในเขตพื้นที่ 1 และเขตพื้นที่ 2 ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่ ที่กลุ่มชนชาติไทอาศัยอยู่ทั้ง 2 เขต และเรื่องราวที่ปรากฏในรูปลักษณะที่เป็น ขบวนการแห่งกลอง ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นกลองมโหระทึก ก็ยังปรากฏหลักฐานกลองมโหระทึกในทั้งสองเขตนี้

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าหลักฐานประเภทนี้ให้ได้ข้อมูลมากกว่านี้ อาจใช้เป็นตัวชี้วัดได้อย่างหนึ่ง ก็เป็นไปได้

1.8 กลองมโหระทึกสำริดแบบเฮเกอร์ 1

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ ศรัศกร วัลลิโภดม สุจิตต์ วงษ์เทศ อมรา ศรีสุชาติ เปีย ซอเรนเซน และซาลส์ ไฮแอ้ม กลองมโหระทึก เป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่งานนิพนธ์ต่างๆที่ผ่านมา หยิบยกมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดระดับความสัมพันธ์ของเขตพื้นที่ ทั้ง 4 เขตมากที่สุด และมีงานนิพนธ์ที่ใช้กลองมโหระทึกสำริดมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่าเป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชนไทในเขตพื้นที่ 1(ประเทศไทย)กับเขตพื้นที่ 2(ภูมิภาคสตรภาษาไท)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลด้านนี้พบว่า กลองมโหระทึกที่พบใน 4 เขตนี้ทั้งที่พบในแหล่งโบราณคดีและที่ยังคงใช้อยู่ในกลุ่มชนบางกลุ่มนั้น มีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงถึงที่มา-ที่ไปของกระแสนวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กัน คือรูปแบบกลองมโหระทึกสำริดแบบเฮเกอร์ 1 ซึ่งเป็นรูปแบบกลองมโหระทึกที่พบในแหล่งโบราณคดีต่างๆที่มีอายุเก่าแก่กว่ารูปแบบอื่นทั้งหมด ส่วนแบบอื่นๆมีการเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบอยู่บ้าง แต่มีไม่มาก และไม่ชัดเจน ถึงกระนั้นก็ยังมิมีผู้นำกลองมโหระทึกแบบอื่นๆมาเปรียบเทียบปะปนกันไปกับแบบเฮเกอร์ 1 ทำให้เกิดการวินิจฉัยตีความที่สับสน คลาดเคลื่อนอยู่ไม่น้อย

จากตารางเปรียบเทียบ จะเห็นว่า ข้อมูล เรื่องกลองมโหระทึกสำริด มีมาก และพบแพร่กระจายอยู่มากในพื้นที่ทั้ง 4 เขต เขตที่พบมากที่สุด คือเขตพื้นที่ 2 (ภูมิภาคสตรภาษาไท) ทำให้นักวิชาการบางท่าน ถึงกับเชื่อว่า กลองมโหระทึกสำริด คือหลักฐานบ่งชี้ วัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชน"ไท" อย่างไรก็ดีตาม ยังมีจุดอ่อนต่อการวินิจฉัยเช่นนี้ ด้วยเหตุที่ว่า ยังขาดข้อมูลที่จะแสดงความเกี่ยวโยงของกลองมโหระทึกที่พบในเวียดนามเหนือ(ลุ่มน้ำแดง)กับกลุ่มชนคนไท(ไทดำ ไทขาว) ที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในถิ่นแถบนั้น นอกจากนี้ประเพณีการใช้กลองมโหระทึก มิใช่ปรากฏในหมู่กลุ่มชนไท แต่ยังปรากฏในชนกลุ่มน้อยอื่นๆในประเทศจีน ตอนเหนือประเทศไทย พม่า เวียดนาม ด้วย และกลุ่มชนเหล่านี้ บางพวก เป็นพวกพูดภาษาตระกูลออสโตร-เอเชียติก ที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มภาษาไท-กะได อีกด้วย

การศึกษาทดลองมโหรีที่กล่าวถึงที่ผ่านมา เป็นการศึกษาในรูปแบบและลวดลายของกลองมโหรีที่แบบเฮเกอร์ 1 ที่พบในแหล่งต่างๆอย่างกว้างขวางและละเอียด แต่ยังคงขาดข้อมูลการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์อยู่อีกมาก เป็นต้นว่า ค่าอายุสมัยที่แท้จริง(ทางวิทยาศาสตร์)ของแหล่งที่พบกลองมโหรีที่แบบเฮเกอร์ 1 ที่จะเป็นเครื่องชี้จุดกำเนิด การแพร่กระจายของกลุ่มชน ผลวิเคราะห์ส่วนประกอบและโครงสร้างภายในของกลองมโหรีที่จากแหล่งต่างๆเพื่อนำไปสู่ข้อวินิจฉัยที่ว่า มีจุดกำเนิดและเทคโนโลยีจากแหล่งเดียวกันหรือไม่

ดังนั้น แม้ว่า กลองมโหรีที่แบบเฮเกอร์ 1 มีแนวโน้มว่า อาจใช้เป็นตัวชี้วัดเรื่องกลุ่มชน"คนไท" และกลุ่มชนอื่นๆที่สัมพันธ์กันได้ แต่จะต้องมีการวิจัยเพื่อค้นหาข้อมูลที่ขาดอยู่นั้นเสียก่อน

1.9 หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า

นักวิชาการที่อ้างอิงหลักฐานประเภทนี้ คือ อมรา ศรีสุชาติ และหลิง ชุน เซง การศึกษาหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า(Barkcloth beaters) ของ Ling Shun-sheng ที่พบในเขตพื้นที่ 4 และ 3 ทำให้เขาเสนอทฤษฎีที่ว่า หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้ามีกำเนิดที่ประเทศจีนก่อนแล้วแพร่ต่อมายังหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ เช่น ใต้หวัน ฟิลিপินส์ (เขตพื้นที่ 3)รวมถึงอินโดจีนเช่น กัมพูชา เวียดนาม ลาว(เขตพื้นที่ 4) และแพร่ลงไปถึง มาเลเซีย อินโดนีเซีย (เขตพื้นที่ 3) ต่อมาเมื่อมีการค้นพบหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้าในบางแหล่งของประเทศไทย (เขตพื้นที่ 1)ทำให้ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี และโรเจอร์ ดัฟฟี เสนอว่า เป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากเขตพื้นที่ข้างต้น แต่การค้นพบหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้าในแหล่งขุดค้นที่ถ้ำเบื่องแบบ สุราษฎร์ธานี (เขตพื้นที่ 1) และกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ได้ถึง 5,000-6,000 ปีมาแล้วซึ่งเก่าแก่กว่าที่พบในที่อื่น ยกเว้นบางแห่งในจีนนั้น แสดงให้เห็นว่า หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้าเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุของเขตพื้นที่ 1 มาก่อนเขตพื้นที่ 3 และ 4(ยกเว้นจีนบางแหล่ง) นอกจากนั้นการพบหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้าในแหล่งเดียวกับที่พบหม้อสามขาที่แหล่งถ้ำเบื่องแบบ(ในเขตพื้นที่ 1)นี้ นำไปสู่แนวทางในการค้นคว้าต่อไปว่า น่าจะใช้ลักษณะร่วมที่เป็นทวิลักษณ์คือหม้อสามขาและหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้าควบคู่กันไปว่า เป็นลักษณะของกลุ่มชนเดียวกัน อย่างไรก็ตาม แหล่งในเขตพื้นที่อื่นที่พบหินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า ข้างต้น ยังไม่มีการค้นคว้าศึกษาที่ชัดเจนลงไปว่า มีแหล่งใดที่พบหม้อสามขาควบคู่กันไปด้วย

อนึ่ง หินทุบเปลือกไม้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ทำผ้าจากเปลือกไม้ น่าจะมีความสัมพันธ์โยงใยกับบรรพบุรุษของ"คนไท" เนื่องจาก คนไท เป็นกลุ่มชนที่รู้จักทำ กระดาษสา ซึ่งทำมาจากเปลือกไม้ มาเป็นเวลานาน การทำกระดาษสา ถือเป็นผลพวงที่พัฒนาขึ้นจากการทำผ้าเปลือกไม้ของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงควรดำเนินการค้นหาหลักฐานประเภทนี้ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย)ซึ่งยังขาดข้อมูลอยู่

1.10 การปลูกข้าว

จากตารางเปรียบเทียบแสดงหลักฐานทางโบราณคดีประเภทนี้ จะเห็นได้ว่าการพบหลักฐานประเภทนี้ 3 พื้นที่ (ยกเว้นในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยซึ่งไม่มีข้อมูล) อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักฐานร่วมกันของกลุ่มชนต่างๆ ที่อาศัยในพื้นที่เหล่านี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของข้าวปลูกพบที่บริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซี ได้แก่แหล่งโบราณคดี Hemudu ซึ่งกำหนดค่าอายุทางวิทยาศาสตร์ได้ 8000 ปีมาแล้ว และในแหล่งโบราณคดีในตอนเหนือของจีนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแหล่งโบราณคดีในเขต 1 และ 3 ต่างก็มีอายุน้อยลงไปตามลำดับ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปีเตอร์ เบลล์วูด และชาร์ลส์ ไฮแอม์ เสนอว่าการปลูกข้าวในไทย (เขตที่ 1) และหมู่เกาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เขตที่ 3) เกิดจากการเคลื่อนย้ายของคนมาจากจีนตอนเหนือ ผ่านจีนตอนใต้และลงมาทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มคนเหล่านี้นำเอาเทคโนโลยีการเกษตรกรรมมาพร้อมกับการทำภาชนะดินเผา และโลหะกรรม

ส่วนเรื่องพันธุ์ของข้าวนั้น ที่พบในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซี ได้แก่ข้าวเม็ดยาว (*Oryza Sativa Indica*) และเมล็ดสั้นป้อม (*Oryza Sativa Japonica*) อย่างไรก็ตามเมล็ดข้าวและข้าวเปลือกที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นข้าวเม็ดยาว เช่นข้าวที่บ้านเชียง เป็นข้าวเจ้า (*Oryza Sp.*) ส่วนที่โนนนกทา เป็นข้าวที่อยู่ระหว่างข้าวป่าและข้าวปลูก ไม่มีการระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นพันธุ์ใด ทำให้เกิดข้อโต้แย้งได้ว่าการปลูกข้าวอาจจะพัฒนาขึ้นมาเองในภูมิภาคนี้ ไม่จำเป็นต้องรับความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเกษตรกรรมมาจากภายนอก

อย่างไรก็ดีการค้นหาหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวกับการปลูกข้าว พันธุ์ข้าวและเทคโนโลยีในพื้นที่ๆ คนไทยอาศัยอยู่นอกเขตประเทศไทย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับหลักฐานที่ค้นพบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย อาจทำให้ยืนยันชัดเจนลงไปได้ถึงข้อแตกต่างของชนชาติไทย กับชนชาติอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตอนใต้ของจีนและตะวันออกเฉียงใต้ อินเดียเป็นอย่างไร ดังนั้นจึงควรดำเนินการค้นคว้าหลักฐานประเภทนี้จากในพื้นที่เขตที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ซึ่งยังขาดข้อมูลอยู่

1.11 ขวานหินขัดแบบจงอยปากนก

หลักฐานประเภทนี้ แม้จะยังไม่มี การสืบค้นข้อมูลว่า ปรากฏเป็นหลักฐานในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) หรือไม่ ก็ตาม เหตุที่ผู้วิจัยนำเสนอ วัฒนธรรมทางวัตถุประเภทนี้ขึ้นมา ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า ขวานหินขัดแบบจงอยปากนก น่าจะเป็นตัวชี้วัดที่ดีกว่า ขวานหินขัดแบบมีบ่า ซึ่งปรากฏแพร่กระจายไกลเกินกว่าเขตพื้นที่ 4 เขต ขณะที่ขวานหินขัดแบบจงอยปากนก ดูจะเป็นลักษณะเฉพาะที่พบในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 3 (มาเลเซีย อินโดนีเซีย) ทั้งยังปรากฏหลักฐานว่า แหล่งที่พบในประเทศไทย มีอายุเก่าแก่กว่า และน่าจะเป็นแหล่งต้นกำเนิด ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชนที่ทำและใช้วัฒนธรรมทางวัตถุประเภทนี้ มีถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่ 1 มานานแล้ว แพร่กระจายออกไปสู่เขตพื้นที่ 3 ที่อยู่ตอนใต้ลงไป ซึ่งจะใช้ได้กับทฤษฎีการแพร่วัฒนธรรมจากเหนือลงใต้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดข้อมูลเรื่องนี้ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์

ภาษาไทย) ที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎี แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับวัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับเรื่อง "ไท" ในเขตพื้นที่ 1 และ 2

1.12 คัมพูแบบบลิงลิงโอ

โบราณวัตถุประเภทนี้พบในแหล่งโบราณคดีที่ฟิลิปปินส์ก่อน จึงมีชื่อเรียกตามภาษาท้องถิ่นเช่นนั้น จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า คัมพูแบบบลิงลิงโอ ปรากฏเป็นหลักฐานในเขตพื้นที่ 1 3 และ 4 แต่ยังไม่พบหลักฐานในเขตพื้นที่ 2 จึงอาจกล่าวได้ในขั้นต้นว่า เป็นวัตถุที่แสดงการติดต่อสัมพันธ์ของกลุ่มชนทั้งทางบกและทางทะเลภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากเป็นวัตถุที่พบน้อยชิ้น และคำอายุสมัยยังไม่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาทางโบราณคดีให้แน่ชัด เพื่อค้นหาว่า กลุ่มชนใดเป็นเจ้าของวัฒนธรรมคัมพูแบบบลิงลิงโอ และคัมพูแบบนี้แพร่ไปสู่เขตพื้นที่ 2 หรือไม่ จึงจะนำมาเป็นเครื่องชี้วัดเรื่อง "กลุ่มชนไท" ได้

1.13 จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว

จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัวส่วนใหญ่ทำด้วยแร่ประกอบหินสีเขียวที่เรียกว่า นีไฟรต์ พบเป็นหลักฐานในพื้นที่ทั้ง 4 เขต ทั้งยังพบในเกาะไต้หวัน(แหล่งโบราณคดี Botel Tobago หรือเกาะกล้วยไม้) และปัจจุบันเป็นวัตถุมงคลของชนเผ่ายามีในไต้หวัน [Kamo 1930] ซึ่งเข้าใจว่า แหล่งกำเนิดน่าจะอยู่ที่เวียดนามซึ่งพบเป็นจำนวนหลายชิ้นในเวียดนามใต้(เขตพื้นที่ 4) และเวียดนามเหนือ(เขตพื้นที่ 2) แล้วแพร่กระจายไปกลุ่มเกาะในเขตพื้นที่ 3 (ฟิลิปปินส์) จนเลยไปถึงไต้หวัน เนื่องจากเป็นวัตถุมงคลที่สืบทอดกันมาของชนเผ่ายามีในไต้หวัน ซึ่งเป็นเกาะที่อยู่ใกล้กับถิ่นเดิมของพวกกลุ่มชนเยว่บริเวณจีนทางฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ใกล้ริมฝั่งทะเล และปรากฏหลักฐานว่า กลุ่มชนเยว่ ไม่เพียงเดินบกมุ่งตะวันตกไปทางตอนใต้ของจีนบริเวณกวางสี ยูนนาน แต่ยังไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ล่องเรือไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนต่างๆ นอกผืนแผ่นดินใหญ่จีน หลักฐานประเภทนี้จึงอาจเป็นเครื่องชี้ให้เห็นการค้นคว้าวิจัยเรื่องวัฒนธรรมชนเผ่ายามี ว่าสัมพันธ์ทางเชื้อสายและภาษาวัฒนธรรมกับกลุ่มชนไท หรือไม่ อย่างไร

จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว ที่พบในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 2 ในแหล่งที่ใกล้กับถิ่นที่ "คนไท" ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่(ลุ่มน้ำแดง เวียดนามเหนือ) จึงน่าจะสอบค้นหลักฐานอื่นๆ และการดำเนินงานทางโบราณคดีในแถบนี้ต่อไป เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มชนโบราณบนแผ่นดินไทยกับ กลุ่มชนโบราณแถบลุ่มแม่น้ำแดง ว่า เกี่ยวพันกับกลุ่มชน "คนไท(ย)" บนแผ่นดินไทยปัจจุบันกับกลุ่มชน "คนไท" บริเวณลุ่มน้ำแดง เวียดนาม หรือไม่ อย่างไร

1.14 รูปจำลองคนในเรือขุด

วัฒนธรรมการทำเรือขุด(จากคันซุง) ซึ่งต่อมาพัฒนาไปสู่ เรือไม้กระดานนั้น พบหลักฐานเรือขุดโบราณในแหล่งโบราณคดีในอินโดนีเซีย มาเลเซีย (เขตพื้นที่ 3) และประเทศไทย(เขตพื้นที่ 1) และพบหลักฐานการทำและใช้เรือขุดของชนเผ่าเยว่ที่มณฑลฝูเจี้ยน ประเทศ

จีน(เขตพื้นที่ 4) ปัจจุบันคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ยังสืบทอดภูมิปัญญาในการทำเรือขุด ขณะที่ในมณฑลฝูเจี้ยน ไม่มีการสืบทอดแล้ว

จากหลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุที่พบในเขตพื้นที่ 1 (บ้านเชียง อุดรธานี) กับในเขตพื้นที่ 3 (ถ้ำ Manunggul ในฟิลิปปินส์) นั้น เป็นรูปจำลองคนในเรือขุดทำด้วยดินเผา จากแหล่งแรกเป็นรูปลอยตัวโดดๆ ขณะที่จากแหล่งหลัง เป็นรูปลอยตัวมีส่วนฐานปะติดอยู่บนฝาครอบไหดินเผาบรรจุกระดูก ตกแต่งผิวภาชนะด้วยลายเขียนสี (ลวดลายคล้ายลายเขียนสีบางลวดลายของบ้านเชียง) อีกทีหนึ่ง รูปจำลองคนในเรือขุดนี้ยังไม่พบในแหล่งอื่นใดที่มีวัฒนธรรมการทำเรือขุด จึงอาจเป็นเครื่องแสดงถึงการติดต่อทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่บ้านเชียง ประเทศไทย(ซึ่งเป็นสายพันธุ์มองโกลอยด์ แต่ยังไม่มียีนยืนยันลงไปว่าเป็นคนไทยหรือไม่) ที่มีวัฒนธรรมสำริดเก่าแก่แห่งหนึ่ง กับ แหล่งบนเกาะในฟิลิปปินส์ (เขตพื้นที่ 3) และเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงการติดต่อไปมาหาสู่กันทางทะเล จากแผ่นดินไปสู่หมู่เกาะ หรือจากหมู่เกาะมาสู่แผ่นดินที่อาจใช้เป็นหลักฐานพิจารณาร่วมกับรูปคนบนเรือที่เป็นลวดลายบนกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1 ที่ปรากฏอยู่ในทั้ง 4 เขตได้

หลักฐานประเภทนี้ น่าจะนำไปสู่แนวคิดที่ว่า การทำและใช้เรือขุด มีความเกี่ยวพันอย่างไร กับบรรพบุรุษคนไทยที่อยู่ในเขตพื้นที่ 1 2 3 และ 4

1.15 โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง

วัฒนธรรมสำริดที่แหล่งบ้านเชียง อุดรธานี (เขตพื้นที่ 1) และวัฒนธรรมสำริดที่แหล่งบ้านดอนตาเพชร กาญจนบุรี (เขตพื้นที่ 1) มีข้อที่แตกต่างออกไปจาก วัฒนธรรมสำริดคลองซอน เวียดนาม และวัฒนธรรมสำริดลุ่มทะเลสาบ Dian หรือ Tien ในยูนนาน(เขตพื้นที่ 2) ซึ่งพบกลองมโหระทึกสำริดเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ วัฒนธรรมสำริดในประเทศไทยทั้ง 2 แหล่งมีปริมาณดีบุกสูง(20% ขึ้นไป) และสำริดที่บ้านดอนตาเพชร มีความบางมากเหมือนเปลือกไข่ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่เดียว ขณะที่กลองมโหระทึกในยูนนานมีตะกั่วมากและผสมดีบุกเพียง 12-13% เท่านั้น (Higham 1996:173) ส่วนกลองมโหระทึกในเวียดนามก็มีตะกั่วมากกว่าดีบุก(ตะกั่ว 17-19% ดีบุก 15-16%) เช่นกัน (ปราณี วงษ์เทศ 2538: 236-269) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า

โลหะกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง ซึ่ง(น่าจะ)มีแหล่งกำเนิดในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) นั้น เป็นเทคโนโลยี คนละอย่างกับโลหะกรรมสำริดที่ใช้ทำกลองมโหระทึกสำริดในยูนนานและคลองซอน

อย่างไรก็ดี จากการสังเคราะห์ข้อมูลด้านนี้พบว่า โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูงเช่นนี้ ยังพบในแหล่งโบราณคดีที่ Than Hoa เวียดนามเหนือ (เขตพื้นที่ 2) มาเลเชียตะวันตก(เขตพื้นที่ 3) และยังพบเลยไกลไปถึง อินเดียในแหล่งที่ Adi Chanallur ในอำเภอบาทินเนลลี รัฐทมิฬนาฑู , เขตกูเชานิลลิริ ใน Coimbatore, และแหล่งที่ผลิตภาชนะ(แบบที่เรียกว่า Kulu vase) ใน Gundla ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย และยังพบในปากีสถานที่แหล่งในดักสิลา อีกด้วย [Glover 1996 : 57-94] ข้อสังเกตก็คือ อินเดียและปากีสถาน ไม่ใช่แหล่งที่มีวัตถุดิบที่

เป็นดิบูก ดิบูกมีมากในประเทศไทยและลาว จึงเชื่อว่า การพบโลหะกรรมสำริดปริมาณดิบูกสูงในดินแดนโพ้นทะเล(อินเดีย ปากีสถาน)เช่นนี้ แสดงให้เห็นการติดต่อระยะไกลแต่โบราณ ของกลุ่มชนก่อนประวัติศาสตร์บนแผ่นดินไทย กับกลุ่มชนบนแผ่นดินอินเดีย-ปากีสถาน

เหตุที่ผู้วิจัยหยิบยกเอาโลหะกรรมสำริดปริมาณดิบูกสูงขึ้นมาเป็นหลักฐานโบราณคดีเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในพื้นที่ 4 เขตต่อเรื่องไทศึกษา ก็เพราะเห็นว่า กลุ่มชนโบราณที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมสำริดที่มีปริมาณดิบูกสูงซึ่งมีถิ่นฐานในเขตพื้นที่ประเทศไทย(เขตพื้นที่ 1) กับกลุ่มชนโบราณที่มีเทคโนโลยี การทำกลองมโหระทึกสำริดในเขตพื้นที่ 2 นั้น อาจเป็นกลุ่มชนที่แตกต่างกัน แต่มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันไปมา กล่าวคือ กลุ่มชนในเขตพื้นที่ 2(เวียดนามเหนือ ยูนนาน) ให้วัฒนธรรมกลองมโหระทึกแก่กลุ่มชนในเขตพื้นที่ 1(ประเทศไทย) ขณะที่กลุ่มชนในเขตพื้นที่ 1 ให้วัฒนธรรมโลหะกรรมสำริดปริมาณดิบูกสูง แก่กลุ่มชนในเขตพื้นที่ 2 (Thanh Hoaเวียดนามเหนือ) ปัญหาที่ต้องสืบค้นต่อไปก็คือ กลุ่มชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมโลหะกรรมสำริดที่มีปริมาณดิบูกสูง กับกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมโลหะกรรมกลองมโหระทึกนั้น กลุ่มใด มีความเป็นไปได้บ้างว่า เป็นบรรพบุรุษของ"กลุ่มคนไท" หรือมีความเกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษของ"กลุ่มคนไท"หรือไม่ เพียงใด

การสืบค้นนี้จำเป็นต้องหาหลักฐานโบราณวัตถุสำริดที่อาจปรากฏในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย)ให้ได้ข้อมูลมากเพียงพอและชัดเจนกว่านี้ รวมทั้งข้อมูลจากหลักฐานอื่นๆ ประกอบกันไปด้วย

II. ผลจากการสังเคราะห์หลักฐานโบราณคดีประเภทศิลาจารึก

2. 1 แนวทางและวิธีการสังเคราะห์

- ประมวลจากศิลาจารึกที่พบในเขตพื้นที่ ๑ 1 (ประเทศไทย) เป็นส่วนใหญ่ รองลงมา เป็นศิลาจารึกที่พบในเขตพื้นที่ 2,3,4 ที่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย)

- ตรวจสอบแหล่งที่พบศิลาจารึกกับอักษร-ภาษา และอายุสมัยของศิลาจารึก ว่าบอกถึงเขตพื้นที่ ๑ พบจารึกกับผู้คนเจ้าของศิลาจารึกว่าเป็นชนชาติที่ใช้ภาษาใด เพราะเหตุใด

- สืบค้นหาศิลาจารึกที่ปรากฏ "คำไท" หรือ "ภาษาไท (ย)" นอกเหนือจากศิลาจารึกที่พบในประเทศไทย (เขตพื้นที่ 1) และจากศิลาจารึกอักษร /ภาษาอื่นทั้งก่อนและหลังการใช้อักษรไทยจารึกในปี พ.ศ. 1826 (จารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง)

- สืบค้นหาศิลาจารึกที่พบในเขตพื้นที่ 1 และเขตพื้นที่ 2 ว่ามี "คำไท" หรือ "ภาษาไท" ที่เป็นของกลุ่มชนไทที่ยังใช้กันอยู่ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) บ้างหรือไม่ สัมพันธ์กับพื้นที่และอายุสมัยที่จะแสดงวัฒนธรรมการติดต่อ การเคลื่อนย้าย/อพยพ อย่างไรบ้าง?

2.2 ผลการสังเคราะห์

จากการสังเคราะห์หลักฐานโบราณคดีที่เป็นศิลาจารึกตามแนวทางวิธีการสังเคราะห์ พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

ก. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 5-11

พบว่าในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) เขตพื้นที่ 3 (ใต้ประเทศไทยและกลุ่มเกาะ) เขตพื้นที่ 4 (เขตใกล้ชิดเขตพื้นที่ 1 และ 2 เช่น ลาว เวียดนามใต้ กัมพูชา พม่า) ปรากฏตัวอักษรเป็น ภาษาเขียนครั้งแรก ทำให้เกิดลักษณะความเปลี่ยนแปลงร่วมกันดังนี้

- เป็นอักษรพราหมี, อักษรทมิฬ, ภาษาสันสกฤต, ภาษาปรากิตและ อักษรจีนโบราณ, ภาษาจีน ซึ่งปรากฏในวัตถุทางการค้า เช่น ดราประทับ เหรียญตรา ลูกปัด จี๋ห้อย อักษรและ ภาษาเขียนเหล่านี้มาจากอินเดียและจีน ซึ่งเข้ามาพร้อมกับการติดต่อค้าขาย ไม่ใช่ภาษาพูด ของชาวท้องถิ่นในเขตพื้นที่ 1, 3, 4 และแสดงให้เห็นว่า ชาวท้องถิ่นในเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตยังไม่มี อักษรใช้แทนภาษาพูดแต่อย่างใด และการปรากฏหลักฐานทางอักษรภาษาเช่นนี้มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของผู้คนในเขตพื้นที่ 1, 3, 4

- การผสมผสานของกลุ่มชนดั้งเดิมในเขตพื้นที่ 1, 3, 4 (ตามหลักฐานโบราณคดีที่เป็น โครงกระดูก) ได้แก่ ออสตราลอยด์, ออสตราลอยด์-เมลานีซอยด์, มองโกลอยด์, โปลิเนเซียเนียน กับชนชาติจากอินเดียที่เข้ามาพร้อมกับอักษร-ภาษาเขียน คือ คอเคซอยด์, ออสตราลอยด์ (ทมิฬ จากอินเดียใต้) และกับชนชาติจีน คือ มองโกลอยด์ ทำให้เกิดเป็น มองโกลอยด์ - คอเคซอยด์, ออสตราลอยด์ - คอเคซอยด์-มองโกลอยด์, ออสตราลอยด์ - เมลานีซอยด์ - มองโกลอยด์, ออสตราลอยด์ - เมลานีซอยด์ - มองโกลอยด์ - คอเคซอยด์, โปลิเนเซียเนียน (ซึ่งเป็น สายพันธุ์หนึ่งของมองโกลอยด์) - มองโกลอยด์ (จีน), โปลิเนเซียเนียน - ออสตราลอยด์ - คอเคซอยด์, โปลิเนเซียเนียน - คอเคซอยด์

- อักษร - ภาษาจากต่างด้าวทำให้เกิดการรับไปผสมกับภาษาพูดดั้งเดิมและมีผลต่อ การรับไปพัฒนาเป็นอักษรเพื่อเขียนภาษาของคนในเวลาต่อมา

ข. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12 - 14

พบว่าในเขตพื้นที่ 1, 3, 4 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้อักษรภาษาที่สะท้อนเรื่องราว ของกลุ่มชนดังนี้

- อักษร - ภาษาที่มาจากต่างด้าวยังเป็น อินเดียบกับจีน แต่รูปอักษรเปลี่ยนไปเป็น อักษรปัลลวะ และหลังปัลลวะ ส่วนภาษายังเป็นภาษาสันสกฤต ภาษาทมิฬ มี ภาษาบาลีเพิ่ม เข้ามา ส่วนอักษรจีนและภาษาจีนเป็นอักษรภาษาของช่วงสมัยพุทธศตวรรษที่ 13-14

- ชนพื้นเมืองนำเอาภาษาพูดของตน 3 ภาษา คือ ภาษามอญโบราณ, ภาษาเขมร, ภาษามาเลย์โบราณ เข้าไปบันทึกไว้ด้วยตัวอักษรปัลลวะที่มาจากต่างแดน แสดงให้เห็นว่า ชน

พื้นเมืองใน 3 เขต คือ เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) เขตพื้นที่ 3 (มาเลเซีย อินโดนีเซีย กลุ่มเกาะ) เขตพื้นที่ 4 (พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม) มีภาษาพูดที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้

- : เขตพื้นที่ 1 มีชนพูดภาษามอญ, ภาษาเขมร
- : เขตพื้นที่ 3 เฉพาะในอินโดนีเซีย มีชนพูดภาษามาเลย์โบราณ ภาษาชวา
- : เขตพื้นที่ 4 เฉพาะในพม่า มีชนพูดภาษามอญ
- : เขตพื้นที่ 4 เฉพาะในลาว, เวียดนาม, กัมพูชา มีชนพูดภาษาเขมร

ถ้าพิจารณาจากการแบ่งภาษาของของนักภาษาศาสตร์พบว่า ภาษาพูดทั้ง 3 ภาษา ที่ปรากฏในภาษาเขียนที่ใช้อักษร (ปัลลวะ) จากต่างแดนนี้ อยู่ในกลุ่มภาษา ออสโตรเอเชียติก ที่แตกต่างออกไปจาก กลุ่มภาษาไท-กะได

- อักษรปัลลวะที่ใช้เขียนภาษาสันสกฤต, ภาษาทมิฬ, ภาษาบาลี มักเขียนเรื่องราว ศาสนา แต่เมื่อใดที่ใช้เขียนภาษาพื้นเมืองคือ ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษามาเลย์โบราณ จะบันทึกเรื่องราวอื่นๆ ของชุมชน

- ภาษาท้องถิ่น คือ ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษามาเลย์โบราณเหล่านี้ ปรากฏว่ามี การใช้ศัพท์ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ปรับแปลงมาเป็นการออกเสียงคำศัพท์ภาษาท้องถิ่นนั้นๆ ตัวอย่างเช่น

: ศิลาจารึกเสาแปดเหลี่ยม ศาลสูงเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

จารึกด้วยอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ

คำว่า ศรัทธา (ภาษาสันสกฤต) จารึกเป็นภาษามอญว่า *ซ็อทเธียะ*

คำว่า อินทะ (ภาษาสันสกฤต) จารึกเป็นภาษามอญว่า *อินเตียะ*

หลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่า ไม่เพียงแต่ยืมรูปอักษร (ปัลลวะ) มาบันทึก แต่ยังรับเอาคำใน ภาษาจากต่างแดนมาใช้ในภาษาดั้งเดิมของตนโดยปรับแปลงให้เข้ากับศัพท์และการออกเสียง ตามลิ้นเดิม

- แม้ว่า หลักฐานของภาษาดั้งเดิมในเขตพื้นที่ 3 เขตจะปรากฏภาษาเขียนในจารึก เพียง ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษามาเลย์โบราณ ไม่ได้หมายความว่า ผู้คนในเขตพื้นที่ 3 เขต จะใช้ภาษา 3 ภาษานี้เท่านั้น แต่จะต้องมีคนเชื้อชาติอื่น ใช้ภาษาอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย แต่ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการจารึกเหตุการณ์สมัยนั้นเป็นพวกที่พูด 3 ภาษานี้ จากคำบางคำที่ ปรากฏในจารึกที่ใช้ภาษาพื้นเมืองบันทึก พบว่า มีคำที่น่าจะมาจากภาษาไทย หรือเป็นคำพื้น เมืองที่กลุ่มชนใช้ร่วมกันได้ ตัวอย่างเช่น

: จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม อำเภอกลมลาไสย จังหวัด กาฬสินธุ์

จารึกด้วยอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ

คำว่า *ก* ภาษามอญ อ่านว่า *ก๊ะ* แปลว่า กับ, แยก ถ้าภาษาไทย ใช้ว่า *กะ* (แปลว่า กับ, แยก ด้วย)

- เกิดการประดิษฐ์อักษรพื้นเมืองโดยพัฒนาปรับแปลงจากอักษรปัลลวะที่มาจาก ต่างแดน

กลุ่มชนที่ทำได้สำเร็จก่อนคือ กลุ่มชนชาติปยู (Pyu) ในเขตประเทศพม่าปัจจุบัน (เขตพื้นที่ 4) เกิดเป็นอักษรปยู ใช้ถ่ายทอดภาษาปยู ซึ่งเป็นภาษาสื่อสารของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ลุ่มน้ำอิรวดีตอนใต้ของประเทศพม่า แต่ที่ชนชาติปยู เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องไทศึกษาก็คือ ในปลายพุทธศตวรรษที่ 14 ชนชาติปยู อพยพไปที่ต่างๆ โดยเฉพาะทางตอนใต้ของจีน ตามบันทึกจีนเกี่ยวกับอาณาจักรน่านเจ้า กล่าวว่า มีชาวปยูในอาณาจักรน่านเจ้าในปลายพุทธศตวรรษที่ 14 ถึง 3,000 คน นอกจากนั้นชาวปยูยังอพยพไปตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) คือไปที่เมืองยูนนานพูหรือเมืองคุนหมิงในปัจจุบันและในรัฐฉานซึ่งเป็นถิ่นพวกไทใหญ่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้หากมี “คนไท” ตั้งถิ่นฐานในถิ่นแถบนี้มาแต่เดิม “คนไท” เหล่านี้ก็ผสมผสานกับ “คนปยู” ซึ่งรับนับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 และนำวัฒนธรรมพุทธศาสนาไปพร้อมกับกลุ่มชนเข้าไปเผยแพร่ในยูนนานและรัฐฉานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา

ค. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15-17

พบว่าในเขตพื้นที่ 1,3,4 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา ที่สะท้อนเรื่องราวของกลุ่มชนดังนี้

- ชนพื้นเมืองในเขตพื้นที่ 1 และ 4 นำรูปอักษรปัลลวะและอักษรหลังปัลลวะที่มาจากอินเดียมาปรับเปลี่ยน ประดิษฐ์เป็นอักษรที่เหมาะสมกับการเขียนภาษาพื้นเมืองของตน กลุ่มชนที่ทำได้สำเร็จ คือ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 4 (ประเทศ - กัมพูชา) ซึ่งใช้ภาษาเขมร ประดิษฐ์อักษรขอมโบราณขึ้นในต้นพุทธศตวรรษที่ 15 (ปรากฏหลักฐานจากศิลาจารึกที่เก่าแก่ที่สุดที่พบการใช้อักษรขอม ระบุศักราช พ.ศ. 1411 คือ จารึกป้ออิกา จังหวัดนครราชสีมา) ส่วนกลุ่มชนที่ใช้ภาษามอญ น่าจะมีถิ่นดั้งเดิมในเขตประเทศพม่า (เขตพื้นที่ 4) มากกว่าประเทศไทย เพราะมีหลักฐานการใช้อักษรมอญในเขตพื้นที่ 4 นั้นก่อนการใช้อักษรมอญบันทึกเรื่องราวภาษามอญในเขตพื้นที่ 1 ที่เป็นประเทศไทย (หลักฐานศิลาจารึกอักษรมอญโบราณ ภาษามอญและพม่าโบราณ ที่พบเก่าสุดในประเทศไทย คือ จารึกแม่หินบด จากเวียงมะโน อำเภอสันป่าดอง จังหวัดเชียงใหม่ พุทธศตวรรษที่ 17)

- จากการตรวจสอบภาษาที่ใช้จารึกอักษรพื้นเมืองที่คิดประดิษฐ์ขึ้นนี้ ปรากฏว่า ยังไม่พบการใช้ “คำไท” ในจารึกอักษรมอญ แต่อย่างไร แต่ “คำไท” หรือคำที่มาจาก “ภาษาไท” ในจารึกอักษรขอมโบราณนั้นที่น่าจะเป็นไปได้ ได้แก่ คำว่า แม่บส (เม ปสฺต - ในภาษาเขมร) ซึ่งใช้คำว่า แม่ เป็นคำนำหน้าชื่อบุคคล (จากจารึกสตึกก๊กอธม ๑ ตำบลโลกสูง อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 1480)) คำว่า กัทัมพะ ในภาษาเขมร ซึ่งมาจาก ตัน กระทุม ในภาษาไทย (จากจารึกบ้านพังพวย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว(พ.ศ. 1484)) นอกจากนั้นยังมีคำนำหน้าชื่อที่ใช้ว่า “ไต” ซึ่งแม้ผู้แปลจารึก กล่าวว่า เป็นคำนำหน้าชื่อ ทาสที่เป็นผู้หญิงในภาษาเขมร แต่เท่าที่ปรากฏในจารึกมีหลายข้อความที่แสดงว่า บุคคลที่ใช้คำนำ

หน้าชื่อว่า “ไค” มีจำนวนมากที่มีบทบาทเป็นราษฎรที่มีหน้าที่ดูแลศาสนสถาน อาจหมายถึงคำนำหน้าชื่อที่บอกกลุ่มชนชาติ “ไค” หรือ “ไท” ก็เป็นไปได้

- ปรากฏหลักฐานคำในภาษามลายูโบราณ (เช่นคำว่า “กำตวน” ใช้เป็นคำนำหน้าผู้ปกครอง/กษัตริย์) ในจารึกอักษรขอมโบราณภาษาเขมร แสดงถึงการปะปนของชนชาติที่ใช้ภาษาแตกต่างกัน ส่วนจารึกในเขตพื้นที่ 3 ในอินโดนีเซียพบว่าใช้ภาษามลายูโบราณผสมกับภาษาชาวโบราณ

- ปรากฏหลักฐานการจัดกลุ่มชนตามเชื้อชาติ ภาษาและอำนาจการเมือง กล่าวคือ ปรากฏการเรียกชื่อชนชาติในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชนชาติสยามหรือเสียมหรือเสียนกับกลุ่มชนชาติลัวะ ในเขตพื้นที่ 3 (ประเทศมาเลเซีย,อินโดนีเซีย) คือกลุ่มชนชาติชวา (สรวะ,ชวากะ) ในเขตพื้นที่ 4 ประเทศเวียดนามใต้ คือกลุ่มชนชาติจาม, ประเทศกัมพูชา คือกลุ่มชนชาติกัมพู เป็นต้น

ง. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18 (พ.ศ. 1701 - 1800)

- การใช้อักษร - ภาษาที่ปรากฏในศิลาจารึกแสดงให้เห็นถึงอำนาจของกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งที่มีอิทธิพลต่อชนกลุ่มอื่นๆ ดังนี้

: อักษรขอม ภาษาเขมร ปรากฏมากในเขตพื้นที่ 1, (ภาคกลาง ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ภาคใต้) เขตพื้นที่ 4 (กัมพูชา)

: อักษรมอญ ภาษามอญ ปรากฏมากในเขตพื้นที่ 1 (ภาคเหนือ,ภาคใต้) และเขตพื้นที่ 4 (พม่า)

- พบหลักฐานการใช้ “คำไท” ในจารึกอักษรขอม ภาษาเขมร ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) ก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจะประดิษฐ์อักษรไทยในปี พ.ศ. 1826 กล่าวคือ ในจารึกดงแม่นางเมือง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจารึกอักษรขอม มีภาษาบาลี, เขมร ปรากฏศักราชตรงกับ พ.ศ. 1710 และจารึกฐานพระพุทธรูปนาครปรกวัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏศักราชตรงกับ พ.ศ. 1726 ปรากฏ “คำไท” คือ “นำ” “พบ” “พระ” นอกจากนี้ยังมี จารึกปราสาทเมืองสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจารึกอักษรขอม ภาษาเขมร (พุทธศตวรรษที่ 18) กล่าวนามบุคคล “พรญาไชยากร” ซึ่งคำนำหน้าชื่อ “พรญา” นี้เป็นคำที่กลุ่มชนไท(ย) ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อบุคคลสำคัญที่เป็นผู้นำกลุ่มชน,ผู้ปกครอง ซึ่งกลุ่มชนเขมรใช้คำว่า กมรเตง, เสตญ กลุ่มชนมอญ ใช้คำว่า สเมญง

หลักฐานข้อนี้แสดงว่า กลุ่มคนที่ใช้ “ภาษาไท” กระจายกันอยู่ในเขตภาคเหนือจรดภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน (เขตพื้นที่ 1) ไม่น้อยไปกว่า พ.ศ. 1710 และถ้าหากพิจารณาถึงข้อสันนิษฐานในข้อ ค. ที่ว่าอาจจะมี “คำไท” ในจารึกภาษาเขมรก่อนหน้านี้อันแล้ว นับถอยหลังลงไปอาจสันนิษฐานว่า คนที่พูดภาษาไทนั้นมีอยู่แล้วก่อน พ.ศ. 1710 โดยอาจตั้งถิ่นฐานบนแผ่นดินที่เป็นประเทศไทย (เขตพื้นที่ 1) ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา

จ. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19-21

ปรากฏหลักฐานการเป็นรัฐที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่ชัดเจน แต่มีหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ของผู้คนทั้ง 4 เขต ที่เกี่ยวกับกรณีไทศึกษา ดังนี้

- เขตพื้นที่ 1 มีกลุ่มชน “ไท” ที่ประดิษฐ์ตัว “อักษรไทย” เพื่อใช้เขียนภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. 1826 (จารึกพ่อขุนรามคำแหง) กลุ่มชนนี้ ตั้งมั่นและสร้างบ้านเมืองเข้มแข็งที่สุโขทัย และ “รูปอักษรไทย” นี้แพร่หลายไปทางเหนือ คือ จังหวัดแพร่ (พบจารึกแบบอักษรวิธีพ่อขุนรามคำแหงที่จังหวัดแพร่ 4 หลัก พ.ศ. 1882, พ.ศ. 1914-1940)

- อักษรที่ใช้บันทึก “ภาษาไทย” ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน มีดังนี้

: ใช้อักษรธรรม (ธรรมล้านนา/ธรรมอีสาน/ฝักขาม) และอักษรไทย บันทึกภาษาไทย (ย) เหมือนกัน

ตัวอย่างหลักฐานจารึกที่พบในเขตพื้นที่ 2 ได้แก่ จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (พม่า) (พ.ศ. 1994) จารึกวัดยางฮ้าว เมืองเชียงตุง (พม่า) (พ.ศ. 1986 - 2019)

: ใช้อักษรและภาษาอื่นบันทึกเรื่องราว กล่าวคือ ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) ใช้อักษรขอม ภาษาเขมร, ภาษาบาลี, อักษรมอญ ภาษามอญ และการบันทึกเหล่านี้ปรากฏการใช้คำไทยอยู่มากมาย ส่วนในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ใช้อักษรพม่า ภาษาพม่า, อักษรจีน ภาษาจีน บันทึกเรื่องราว และปรากฏการใช้คำไทยอยู่มากมายในจารึกอักษร/ภาษาอื่นเหล่านี้

- พบความสัมพันธ์ในการถ่ายทอด “ภาษาไทย” ในแต่ละถิ่น ซึ่งแสดงการติดต่อของผู้คน “ไท(ย)” ในเขตพื้นที่ 1, พื้นที่ 2, พื้นที่ 4 ดังนี้

: เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 4 (ลาว)

- จารึกวัดบูรพาราม จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 1956 กล่าวว่า ชาวไทยสุโขทัยเป็นชาวเลื่อง หรือปกเลื่อง (ปก - แปลว่า แคว้น, รัฐ) ตรงกับพงศาวดารล้านช้าง(ลาว) เรียก ไทยเลื่องหรือไทยเลิง ชาวสุโขทัยเรียก ชาวล้านช้าง (ลาว) หรือหลวงพระบางว่า พวกชาว หรือชาวหรือ เช่า

: เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย : ไทอาหม, ไทจ้วง, ไทเชียงตุง)

ก.) จารึกลานเงินเสด็จพ่อพระยาสอย จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 1963 มีการใช้คำระบุดักราชตามแบบภาษาไทอาหม คือ วันศุกร์ ไทยรวมเมต ซึ่งถ้าเป็นภาษาไทย(ย) ในเขตพื้นที่ 1 จะใช้ว่า ไทยรวมเมต (แต่ถ้าคำว่า เมต ในภาษาไทอาหมตรงกับคำว่า เสต ในภาษาไทย(ย) เขตพื้นที่ 1)

ข.) จารึกวัดสุวรรณมหาวิหาร จังหวัดพะเยา พ.ศ. 1954 ปรากฏคำว่า “อาว” แทนความหมาย “น้องชายพ่อ” เป็นคำที่ใช้ในภาษาไทยจ้วง

ค.) จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (เขตพื้นที่ 2) พ.ศ. 1994 ปรากฏคำภาษาไทย เชียงตุง ที่ตรงกับ ภาษาไท(ย) ในเขตพื้นที่ 1 ดังนี้

ไทเชียงตุง

จารึก

พญา

รวงเม็ด

ไทยสุโขทัย

จารึก

พญา (พญา/พระยา)

รวงเม็ด

ไทเชียงตุง

ฟ้าแมลบ

ไทยปักข์ใต้

ฟ้าแมลบ (= ฟ้าแลบ)

และในจารึกหลักนี้ เรียก รัฐเชียงตุง (เขมราฐ) ว่า เมืองไท (เมืองไท) ด้วย

: เขตพื้นที่ 2 หรือเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย สัมพันธ์กันเองในแต่ละ "กลุ่มคนไท" ในแต่ละถิ่น (ไทเชียงตุงกับไทขาว) ดังนี้

จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (พม่า) พ.ศ. 1994 ปรากฏการใช้ศัพท์ของคำภาษาไทยขาว ในจารึกคือคำว่า กลาง ซึ่งเป็นคำไทขาวแปลว่า กลาง

2.3 ข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์หลักฐานประเภทศิลาจารึก

ก. หลักฐานประเภทศิลาจารึกให้ความรู้เรื่องอักษร ภาษา แสดงการหยิบยืมอักษรภาษาถิ่นใช้ ซึ่งปะปนกันมา โดย กลุ่มคนในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) นำภาษาของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ 4 เขตและภาษาที่มาจากต่างแดนเข้ามาปะปนในการสร้างศัพท์มากที่สุด การปะปนทางภาษานี้สอดคล้องกับการปะปนทางชาติพันธุ์ด้วย

ข. ปรากฏหลักฐานว่ามีการติดต่อแลกเปลี่ยนหยิบยืมภาษาระหว่างเขตพื้นที่ 1 กับพื้นที่ 2 เท่าที่ปรากฏในภาษาเขียน ไม่น้อยไปกว่าพุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว ซึ่งแสดงว่า การอพยพไปมาหาสู่กันและกัน ดำเนินเรื่อยมาไม่ขาดสาย

ค. อักษร ภาษาที่ปรากฏในจารึกเป็นแค่ ร่องรอยถึงอำนาจหรืออิทธิพลของกลุ่มชนที่ใช้อักษรภาษานั้นๆ ในแต่ละช่วงสมัย แต่ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ว่า ไม่มีกลุ่มคนที่ใช้ภาษาอื่น ๆ (ที่ไม่ปรากฏอยู่ในจารึก) อยู่ด้วย การค้นพบ "คำไท" ที่สอดแทรกในจารึกภาษาอื่น แสดงว่า กลุ่มชนไท เป็นกลุ่มชนหนึ่งที่อยู่ร่วมกับคนกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่นั้นๆ ด้วย เพียงแต่ในช่วงสมัยนั้นๆ อำนาจและอิทธิพลของภาษาไทยหรือของกลุ่มคนที่ใช้ภาษาไทย ยังมีไม่มากพอ และการวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ที่จะค้นหาคำไท ในจารึกที่ปรากฏในพื้นที่ทั้ง 4 เขต ยังมิได้ดำเนินการให้ทราบข้อมูลที่ชัดเจนกว่านี้

ง. หลักฐานประเภทจารึกจะต้องศึกษาควบคู่ไปกับหลักฐานโบราณคดีประเภทอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอักษร/ภาษา เนื้อหาในศิลาจารึกกับชาติพันธุ์และการสร้างสรรค์วัฒนธรรม เพื่อสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ชัดเจนถึงสิ่งที่ป็นลักษณะร่วมของ "กลุ่มชนไท" ที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มชนอื่นๆ ที่อยู่ปะปนกันในพื้นที่ 4 เขตนี้

III. ข้อวิจารณ์ผลการสังเคราะห์หลักฐานโบราณคดี

ประการที่หนึ่ง จากการสังเคราะห์หลักฐานแต่ละประเภทที่งานนิพนธ์ต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อสร้างแนวคิดทฤษฎี ในการอธิบายเรื่อง "ไท" หรือเรื่องความสัมพันธ์ของคน/วัฒนธรรมในพื้นที่ 4 เขตข้างต้น พบว่า หลักฐานแต่ละประเภทมีน้ำหนักหรือเป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวได้ไม่เท่ากัน หลักฐานบางประเภทมีน้ำหนักน้อย เป็นตัวชี้วัดที่ไม่ดี เป็นต้นว่า หลักฐานประเภท วัฒนธรรมการขัดฟันฟันหน้า ขวานหินขัดแบบมีปาก ขวานหินขัด หลักฐานบางประเภทมีค่าว่า ยังจะนำมาใช้ได้ต่อไป แต่ต้องดำเนินการวิเคราะห์ทั้งในด้านลึกและกว้างกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อสามารถจะวินิจฉัยว่า เหมาะสมที่จะเป็นหลักฐานที่จะบ่งชี้ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เพียงไร หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ กลองมโหระทึกสำริด หลักฐานบางประเภทมีแนวโน้มว่า อาจนำมาใช้ได้ แต่จะต้องใช้ร่วมกับหลักฐานประเภทอื่นๆ ที่จะต้องดำเนินการค้นหาหลักฐานเหล่านี้ในแหล่งเป้าหมาย(เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย)อย่างจริงจังต่อไป เพราะยังขาดข้อมูลในเขตนี้อยู่มาก หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ หม้อสามขา หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว

ประการที่สอง หลักฐานบางประเภทที่เป็นข้อเสนอใหม่ของผู้วิจัย เสนอให้นำมาใช้เป็นแนวทางร่วมกับหลักฐานอื่นๆ หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง รูปจำลองคนในเรือขุด(รวมถึงวัฒนธรรมการทำเรือขุด) ศิลาจารึกที่ปรากฏ "คำไท" การศึกษาหลักฐานประเภทนี้ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลอื่นๆ ไม่เฉพาะในเขตพื้นที่ 4 เขต แต่ต้องเลยไกลไปนอกเขต เพื่อหาข้อวินิจฉัยที่ชัดเจนว่า วัฒนธรรมเหล่านี้ เป็นวัฒนธรรมประจำใน 4 เขตนี้จริงหรือไม่ จากนั้นจึงหาข้อมูลที่จะวินิจฉัยให้ชัดเจนลงไปว่า เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดที่ปรากฏอยู่ใน 4 เขตนี้

ประการที่สาม การวิจัยเรื่องไทศึกษาต่อไปในทางโบราณคดีนั้น จำเป็นจะต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักฐานทุกประเภทเข้าด้วยกันและแยกให้เห็นชัดเจน ว่า หลักฐานใดบ้างที่แสดง **วัฒนธรรมร่วมกัน**ของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์/ภาษา ที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอยู่ใน 4 เขตนี้ และหลักฐานใดบ้างที่พอจะมีข้อมูลอันจะระบุได้ว่า เป็นเครื่องบ่งชี้ **วัฒนธรรมเฉพาะที่มีร่วมกันของกลุ่มชน "ไท"**

อนึ่งพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่พบหลักฐานข้างต้น เป็นเขตที่มีหลักฐานแสดงถึงการไปมาหาสู่ทั้งทางบกและทางน้ำ ติดต่อกันแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางวัตถุและการผสมผสานชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ เขตที่ 1 (ประเทศไทย)ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบหลักฐานมาก แต่ก็มีข้อมูลมากเช่นกันที่มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่า หลักฐานที่ปรากฏเหมือนกันกับในเขตอื่นๆ เป็นผลมาจากการติดต่อสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรมได้พอๆกับที่เป็นเพราะเป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น ช่วงสมัยที่ยาวนานของการติดต่อสัมพันธ์กันนี้ ไม่ได้สม่ำเสมอ แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มชนชาติต่างๆ ที่ผลัดกันขึ้นมามีอิทธิพลเหนืออีกกลุ่มชนชาติหนึ่ง ขณะเดียวกันวัฒนธรรมจากภายนอกเขต(เช่นอินเดีย ตะวันออกกลาง ตะวันตก) ก็เข้ามาผสมผสานและมีอิทธิพลเหนือกลุ่มชนพื้นเมืองในบางครั้งตามช่วงสมัยต่างๆ ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางวัตถุที่

เป็นหลักฐานโบราณคดีที่หลากหลาย การผสมผสานของเดิมกับของที่เข้ามาใหม่ ทำให้การ
จำแนกแยกแยะให้ชัดเจนลงไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเรื่องไทศึกษาต่อไปในอนาคต มี
ประเด็นหลักที่จะต้องสร้างความกระจ่างก่อนอื่นใด คือ การค้นหาจุดกำเนิดของหลักฐาน
ประเภทนั้นๆ และการแพร่กระจายของหลักฐานไปในที่ต่างๆ ตามลำดับก่อนหลังตลอดจนการ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบ/หน้าที่หรือเทคโนโลยีในการผลิตที่เกิดขึ้นในแหล่งที่มีใช้ต้นกำเนิดด้วย

ประการที่สี่ เนื่องจากเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่นำมาเป็นขอบเขตในการสังเคราะห์ข้อมูลนี้
เป็นพื้นที่ที่มีข้อมูลหรือแนวโน้มที่จะแสดงว่า มีกลุ่มชน"ไท" *เคยผ่าน เคยอยู่ และ ยังอยู่* แต่
ก็เป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติอื่นๆที่มีทั้งความแตกต่างและคล้ายคลึงทางชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม
ที่ต่างให้อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่อกันและกันมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้น
การที่จะแยกแยะออกมาให้ชัดเจนว่า วัฒนธรรมใด "เป็นของไทย"แต่ดั้งเดิม นั้น จำเป็นจะต้อง
ทราบว่า วัฒนธรรมใดบ้างที่เป็นของชนชาติอื่นใดมาแต่ดั้งเดิมด้วยเหมือนกัน ดังนั้นการตรวจสอบ
อายุสมัยของหลักฐานโบราณคดีประเภทต่างๆที่ปรากฏใน 4 เขตเพื่อให้ทราบถึงแหล่งต้น
กำเนิด จึงจะต้องสัมพันธ์กับชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆเช่นอายุสมัยและชาติพันธุ์ของโครง
กระดูก เพื่อให้คำตอบที่ชัดเจนว่า วัฒนธรรมทางวัตถุประเภทใดสร้างสรรค์ขึ้นโดยกลุ่มชนชาติ
ใดและคลี่คลาย เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งที่วิวัฒนาการขึ้นภายในจากแหล่งกำเนิดเอง หรือจากนอก
แหล่งกำเนิดเมื่อวัฒนธรรมนั้นๆไปสู่ภายนอกหรือสู่กลุ่มชนชาติอื่น

ประการที่ห้า หลักฐานประเภทศิลาจารึกไม่เพียงให้ข้อมูลเรื่องราวที่ปรากฏในจารึก
แต่ยังให้ข้อมูลทางอักษร/ภาษาที่คนในพื้นที่ 4 เขต *รับเอามา ลอกแบบ สร้างขึ้นใหม่ และ
พัฒนาขึ้นใช้* นั้นนอกจากจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ชนชาติต่างๆที่มีภาษาแตกต่างกันนั้น เมื่อเข้าสู่
สมัยประวัติศาสตร์ ไม่เพียงให้และรับวัฒนธรรมด้านอื่นๆกันและกัน แต่ยัง *รับและให้*
วัฒนธรรมทางด้านภาษา อย่างไรก็ตามก็ยังมี "คำ" หรือภาษาดั้งเดิมบางอย่างที่พอจะแยกแยะ
ออกมาได้ว่า เป็น"คำ"ในภาษาดั้งเดิมของชนชาติใด ซึ่งการศึกษาค้นหา "คำไท"ที่ปรากฏในศิลา
จารึกมีความเป็นไปได้ ดังที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้ว และเป็นประเด็นที่ควรนำ
มาวิจัยเพื่อขยายผลให้ได้องค์ความรู้ด้านไทศึกษาเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

บทที่ 4

ประเมินกระบวนการทัศนภาพรวมไทศึกษา: ด้านโบราณคดี

จากการศึกษางานนิพนธ์โบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับ “ไท” สามารถประเมินกระบวนการทัศนภาพรวมไทศึกษา องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้ คือ การวิจัย แนวคิดทฤษฎี มิติเวลา คน ภาษา และปัญหาที่พบจากการวิจัย

1. การวิจัย

- 1.1 ไม่มีนักโบราณคดีไทยและต่างชาติที่ศึกษาวิจัยเรื่องไทศึกษา ด้านโบราณคดี โดยตรง และยังไม่มีการดำเนินงานวิจัยในเรื่องนี้อย่างมีระบบตามระเบียบวิธีการทางโบราณคดี หรือตั้งโจทย์การวิจัยอย่างลุ่มลึก
- 1.2 ไม่มีนักโบราณคดีไทยสนใจศึกษาเรื่องไท เนื่องจากการศึกษาโบราณคดีค่อนข้างจะกระจุกกระจายตามความสนใจของนักโบราณคดีแต่ละคน ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน เช่นโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ช่วงยุคโลหะ โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี เป็นต้น การศึกษามักจะเน้นเรื่องระบบเทคโนโลยี และรูปแบบของโบราณวัตถุสถานมากกว่าการศึกษาองค์รวมทางวัฒนธรรมในอดีต และอธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท (Ethnic identity “Tai”) กับโบราณคดีนั้นเป็นปัญหาเชิงมนุษยวิทยาโบราณคดี อันมิใช่แนวทางหลักของการศึกษาโบราณคดีในประเทศไทยปัจจุบัน
- 1.3 ระเบียบวิธีการวิจัยส่วนใหญ่ใช้การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของโบราณวัตถุที่มีลักษณะเด่นเป็นหลัก ทำให้ขาดการวิเคราะห์ตรวจสอบหลักฐานอื่นๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างละเอียด เป็นปัญหาหลักของการดำเนินงานโบราณคดีในประเทศไทย และเอเซียตะวันออกเฉียงใต้
- 1.4 ไม่มีการเชื่อมโยงและศึกษาเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีตามลำดับเวลาและสถานที่
- 1.5 ไม่มีการวิเคราะห์โครงกระดูกที่ได้จากการขุดค้นในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย และเขตภูมิภาคภาษาไทยอย่างละเอียดและเป็นระบบ โดยนักโบราณคดีท้องถิ่น
- 1.6 ไม่มีการศึกษาจารึกโบราณที่เกี่ยวกับ “ไท” อย่างลุ่มลึก
- 1.7 ความเข้มข้นต่อการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ สามารถจำแนกได้ดังนี้
  - พูดถึงคนไทโดยตรง
  - พูดถึงคนไท โดยภาพรวมจากคนในภาคพื้นทวีปและหมู่เกาะเอเซียตะวันออกเฉียงใต้

- พูดถึงพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย โดยระบุมความเกี่ยวข้องกับคน
ไทย
- พูดถึงพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย แต่ไม่ระบุว่าเกี่ยวข้องกับคนไทย
(ผู้วิจัยต้องตีความเอง และนำมาเป็นข้อมูลประกอบการสันนิษฐานเชื่อมโยง)

II. แนวคิดทฤษฎี

2.1 แบ่งเป็น 3 แนวคิดหลักๆ ซึ่งก็ไม่แตกต่างจากการแบ่งโดยนักประวัติศาสตร์ที่
แบ่งทฤษฎีกำเนิดไทย

- ทฤษฎีการแพร่กระจายและเคลื่อนย้าย
- การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม
- การอยู่ติดที่

2.2 แนวคิดทฤษฎีและการใช้ข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีสามารถประมวลได้ดังนี้

- โบราณคดี (โครงกระดูก+เครื่องมือเครื่องใช้)+ชาติพันธุ์วิทยา (ชนเผ่าดั้ง
เดิม)
- โบราณคดี (ขวานหินขัด)+ภาษาศาสตร์
- โบราณคดี (การปลูกข้าว)+ภาษาศาสตร์ (คำที่เกี่ยวกับข้าวหรือ
เกษตรกรรม)
- โบราณคดี (กลองมโหระทึกสำริด)+วัฒนธรรมของคนไทยปัจจุบันที่ยังใช้
กลองมโหระทึกอยู่
- โบราณคดี (ลวดลายบนภาชนะดินเผา/โลหะกรรม)+ชาติพันธุ์วิทยา (ชนเผ่า
ดั้งเดิม+ภาษาศาสตร์)

III. มิติเวลา

มิติเวลาเรื่องไทยศึกษาด้านโบราณคดีควรจะย้อนลงไปถึง 4000 ปี ซึ่งปรับ
เพดานความคิดจากพุทธศตวรรษที่ 19 โดยอาศัยการประเมินจากแนวคิดทฤษฎีการแพร่
กระจายทางวัฒนธรรม และทฤษฎีอยู่ติดที่ ที่อ้างหลักฐานทางโบราณคดีของการเพาะปลูกข้าว
ลวดลายบนภาชนะดินเผา คนมองไกลอยด์ และการทำโลหะกรรม และหลักฐานทางประวัติ
ศาสตร์ภาษาศาสตร์ของตระกูลภาษา ออสโตรเอเชียติกและออสโตรนีเซียน ที่สันนิษฐานว่า
การเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนมาจากทางเหนือน่าจะลงมาประมาณ 4000 ปีมาแล้ว

นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีจากทั้ง 4 เขต ก็เริ่มเห็น
ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ปรากฏในรูปแบบ ลวดลาย เทคโนโลยีการผลิต

ตลอดจนความซับซ้อนทางสังคมตั้งแต่ 4000 ปีมาแล้ว ดังนั้นระยะเวลาที่เอนำจะถือเป็นจุดเริ่มต้นค้นหาความเหมือนหรือความแตกต่างทางวัฒนธรรม “ไท” (ดูรูปที่ 1)

IV. คน

หลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 20,000 กว่าปีมาแล้วเป็นพวกออสตราลอยด์-เมลานีซอยด์ (แหล่งโบราณคดีถ้ำหมอบี๊ว กระบี่) ในขณะที่หลักฐานของเชื้อชาติมองโกลอยด์ในประเทศไทยเก่าเพียง 4000 ปีมาแล้ว (แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า)

นอกจากนี้หลักฐานโครงกระดูกที่พบในเขตที่ 1 และ 2 (ดูตารางในรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1) แสดงว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นชาติพันธุ์มองโกลอยด์ได้

อาจกล่าวได้ว่าบนผืนแผ่นดินไทยในอดีตมีคนหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ความเข้มข้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนภายในและภายนอกประเทศไทยมีมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 3000-2500 ปีมาแล้ว เมื่อคนเริ่มรู้จักเทคโนโลยีการทำโลหะกรรม การเคลื่อนย้ายไป-มาของกลุ่มชนน่าจะมีหลายระลอกและต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงสมัยประวัติศาสตร์

V. ขอบเขตพื้นที่

ถ้าพิจารณาจากการปรากฏของภาษา “คำไท” นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา เขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตเป็นพื้นที่ที่มีหลักฐานที่แสดงว่ากลุ่มคนที่พูดภาษาไทย เคยผ่าน เคยอยู่ และยังคงอยู่ ขณะเดียวกันก็เป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติอื่นๆ ที่มีความแตกต่างและคล้ายคลึงทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ที่ต่างให้อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่อกันและกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

VI. ภาษา

- 6.1 การพบหลักฐานการใช้ “คำไท” ในจารึกขอม ภาษาเขมร อาจสันนิษฐานว่าคนที่พูดภาษาไทยที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีอยู่แล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา
- 6.2 ติดต่อแลกเปลี่ยนหยิบยืมภาษาระหว่างเขตประเทศไทยกับบริเวณภูมิศาสตร์ภาษาไทย เท่าที่ปรากฏในภาษาเขียนมีมาไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว
- 6.3 หลักฐานประเภท ศิลป จารึกให้ข้อมูลทางด้านอักษร/ภาษาที่คนในพื้นที่ทั้ง 4 เขต รับเอามา ลอกแบบ สร้างขึ้นใหม่ และพัฒนาขึ้นใช้ นอกจากจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ชนชาติต่างๆ ที่มีภาษาแตกต่างกันนั้น เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์

ศาสตร์ ไม่เพียง ให้ และ รับ วัฒนธรรมด้านอื่นๆ กันและกัน แต่ยัง รับและให้ วัฒนธรรมทางด้านภาษาอีกด้วย

VII. ปัญหาที่พบในการวิจัย

- 7.1 การศึกษาและหลักฐานทางโบราณคดีปัจจุบันยังไม่หนักแน่นพอที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้วัฒนธรรมเฉพาะที่มีร่วมกันของกลุ่มชน “ไท” เนื่องจากขาดหลักฐานทางโบราณคดี ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของงานวิจัย ซึ่งหาได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับข้อมูลในอีก 3 พื้นที่
- 7.2 ยังขาดงานนิพนธ์ที่จะนำมาใช้เป็นหลักหรือมาตรฐานในการตรวจสอบและสังเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีที่ทันสมัย เนื่องจากมีรายงานการวิจัยน้อยชิ้นมากที่จะเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ที่มีรายละเอียดเชิงคุณภาพและปริมาณของโบราณวัตถุทุกประเภท
- 7.3 ความผันแปรของหลักฐานทางโบราณคดีมีผลต่อความถูกต้องหรือผิดพลาดของแนวคิดทฤษฎี หลักฐานทางโบราณคดีไความผันแปรอันเนื่องมาจาก
  - การค้นพบหลักฐานเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติงานโบราณคดีในทุกๆ ปี
  - พัฒนาการของกระบวนการวิเคราะห์หลักฐาน (เช่นการกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ หรือ การวิเคราะห์ด้วยวิธีตรวจสอบ DNA)
  - การดำเนินการวิเคราะห์หลักฐานด้วยกรรมวิธีแตกต่างกัน มีผลต่อการให้ความหมายหลักฐานอย่างเดียวกันที่แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ด้วยวิธีเทอร์โมลูมิเนสเซนส์จากเครื่องปั้นดินเผาของบ้านเชียง ในปีพ.ศ. 2515 ให้ค่าอายุที่บ้านเชียงมีอายุประมาณ 7000 ปีมาแล้ว ต่อมาผลการกำหนดอายุคาร์บอน 14 ของถ่านให้ค่าอายุ 5600 ปีมาแล้ว ความผันแปรของการให้ความหมายหลักฐานเช่นนี้ มีผลต่อความถูกต้องหรือผิดพลาดของแนวคิดทฤษฎีที่น่าเสนอ กล่าวคือ มีผู้เสนอทฤษฎีว่า มีการเคลื่อนย้ายจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปทางเหนือ (จากล่างขึ้นบน) เพราะแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง พบวัฒนธรรมสำริด 7000 ปีเก่ากว่าจีน แต่เมื่อค่าอายุเปลี่ยนเป็น 5600 ปีมาแล้ว ไม่เก่าไปกว่าจีน ทฤษฎีข้างต้นจึงผิดพลาด
  - โบราณวัตถุและแหล่งโบราณคดีจำนวนมากไม่มีค่าอายุที่แน่นอน ซึ่งได้จากการกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ (คาร์บอน 14) ทกให้ การเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีขาดความน่าเชื่อถือ

7.4 หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่ที่ถูกนำเสนอในงานนิพนธ์ต่างๆ มักจะกล่าวถึงโบราณวัตถุที่มีลักษณะเด่นของแหล่งโบราณคดี หรือวัฒนธรรมนั้นๆ แต่โบราณวัตถุอื่นๆ ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับที่อื่น มักไม่ได้รับการบรรยายอย่างละเอียด ดังนั้นจึงทำให้ยากแก่การตรวจสอบและประเมินความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งโบราณคดี

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผล

ผลการวิจัยสามารถประเมินสถานภาพไทยศึกษา ด้านโบราณคดี ได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เอกสารงานวิจัยที่มีอยู่ยังขาดข้อมูลที่เป็นหลักฐานประเภทต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) เหตุที่เข้าไม่ถึงข้อมูลทางด้านนี้ เนื่องจากหลักฐานส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ นี้ ไม่ใช้หลักฐานทางเอกสาร แต่เป็นหลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุซึ่งจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ หรือในแหล่งโบราณคดีที่พบในพื้นที่นั้น ๆ การประเมินสถานภาพไทยศึกษาทางโบราณคดี จึงไม่อาจสมบูรณ์ได้หากไม่ได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลดังกล่าว

ประการที่สอง งานนิพนธ์ที่ผ่าน ไม่มียานนิพนธ์ใดที่นำหลักฐานประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่มาใช้ร่วมกัน มีบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่ใช้หลักฐาน 2-3 ประเภทมาพิจารณาร่วมกัน ถือได้ว่า ยังไม่มีการศึกษาทางโบราณคดีต่อเรื่องไทยศึกษาอย่างจริงจังเลยแม้แต่เรื่องเดียว ดังนั้นหากจะประเมินสถานภาพไทยศึกษาเฉพาะที่มีงานนิพนธ์ด้านนี้เท่านั้น ก็จะไม่ให้ข้อมูลหรือเรื่องราวใหม่ๆ ที่ชัดเจนออกมาได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องก้าวไปสู่การสร้างตัวแบบวิจัย(model) เพื่อดำเนินการ วิเคราะห์หลักฐานบางประเภทประกอบไปด้วย แต่เนื่องจากขาดข้อมูลที่เป็นหลักฐานในเขตพื้นที่ 2 ผลการวิเคราะห์ที่เสนอไปจึงไม่สมบูรณ์ และจะยังไปใช้ทั้งหมดทีเดียวไม่ได้ เพราะเป็นเพียงตัวแบบ(model)ที่รอข้อมูลหลักฐานที่จะต้องสอบค้นภาคสนามในแหล่งที่ยังขาดอยู่ในเขตพื้นที่ 2 ที่จะทำให้ทราบเรื่องราวที่สมบูรณ์และสามารถสร้างทฤษฎีที่น่าจะเป็นไปได้ต่อไป

ประการที่สาม งานวิจัยที่จะดำเนินไปในอนาคต เฉพาะส่วนไทยศึกษาด้านโบราณคดีนั้น นอกจากการค้นหาและวิเคราะห์หลักฐานเปรียบเทียบตามตัวแบบที่วางไว้แล้ว ยังจะต้องสร้างตัวแบบอื่นๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ของหลักฐานตามลำดับกาลเวลา (chronology) และแผนที่การแจกแจงแหล่งและหลักฐานตามความสัมพันธ์ที่ผันแปรไปตามช่วงกาลเวลาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างตัวแบบการแจกแจงและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ในหลักฐานประเภทจารึกอักษร-ภาษาโบราณระหว่างสาขาโบราณคดี ภาษาศาสตร์และอักษรวิทยา ที่นำไปสู่การได้ข้อมูลที่สนับสนุนกันและกันและหาข้อยุติได้ในบางเรื่อง

ประการที่สี่ งานวิจัยเรื่องไทยศึกษา ไม่ควรจำกัดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย หรือเขตที่ 2 เพราะจากการประมวลความรู้และการประเมินสถานภาพแล้วพบว่าข้อมูลในเขตพื้นที่ 1 มีความเกี่ยวพันต่อความเข้าใจเรื่องไทยศึกษาโดยส่วนรวมเป็นอย่างดี

มาก ขณะเดียวกัน “ไท” ในทางชาติพันธุ์และภาษานับเนื่องมาแต่อดีตครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 เขต โดยปรากฏความมาก-น้อยในแต่ละพื้นที่ตามช่วงสมัยที่แตกต่างกันเท่านั้น

II. ข้อเสนอแนะทิศทางการวิจัยในอนาคต

2.1 ควรจะค้นหาจุดกำเนิดของหลักฐานประเภทต่างๆ และการแพร่กระจายของหลักฐานไปในที่ต่างๆ ตามลำดับก่อน-หลัง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ/หน้าที่หรือเทคโนโลยีการผลิตในแหล่งที่มีใช้ต้นกำเนิดเป็นประเด็นหลักที่ต้องนำมาศึกษาก่อนการให้ความหมายต่อเรื่องไทศึกษา เพื่อที่จะแยกแยะออกมาให้ชัดเจนว่า วัฒนธรรมใด “เป็นของไท” แต่ดั้งเดิม และวัฒนธรรมใดบ้างที่เป็นของชนชาติอื่นมาแต่ดั้งเดิมด้วย โดยจะต้องดำเนินการดังนี้

- การสำรวจภาคสนาม ในเขตพื้นที่ที่ 2 (เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ที่เป็นหลักฐานในพิพจน์กันต่างๆ หรือแหล่งโบราณคดีที่พบในพื้นที่นั้นๆ
- มุ่งเน้นวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยตามลำดับเวลาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงพุทธศตวรรษที่ 20 ก่อนการสร้างตัวแบบวิจัยเกี่ยวกับโบราณคดี (Model) ของ “ไท”
- การกำหนดค่าอายุทางวิทยาศาสตร์ของแหล่งโบราณคดีที่มีการค้นพบที่สำคัญในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยจะต้องทำอย่างเร่งด่วน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการศึกษาเปรียบเทียบและควบคุมเรื่องลำดับเวลา
- ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบโครงกระดูกคนที่ได้จากการขุดค้นในประเทศไทยทั้งหมดตามลำดับเวลาและสถานที่ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับโครงกระดูกที่พบในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย เพื่อตรวจสอบประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพ หรือพันธุกรรมของ “คนไท”

2.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

2.2.1 การสำรวจภาคสนามอาจจะสำรวจในพื้นที่เวียดนามตอนเหนือ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนพูดภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ (SW Tai) มลทลกวาสีและพม่า ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนพูดภาษาไทยเหนือ และกลาง (N/C Tai) การสุ่มตัวอย่างการสำรวจนี้จะครอบคลุมพื้นที่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ภาษาไทยปัจจุบัน โดยได้ข้อมูลแนวเหนือ-ใต้ที่สัมผัสพันธ์กับประเทศไทย แล้วทำการตรวจสอบความเหมือนหรือความแตกต่างของโบราณวัตถุ (แผนที่ 2)

2.2.2 ใช้หลักฐานโบราณคดีทุกประเภทมาตีความหมายก่อน จึงจะกำหนดแนวคิดทฤษฎี เมื่อยังมีได้ใช้หลักฐานครบถ้วน แนวคิดทฤษฎีที่เสนอมานั้นจึงยังไม่มีข้อยุติว่า แนวคิดทฤษฎีใดจะถูกต้อง

2.2.3 ใช้หลักฐานโบราณคดีเพิ่มเติมและที่ต้องนำมาใช้เป็นข้อมูล

วิเคราะห์ความหมายเรื่องไทศึกษา ได้แก่ ขวานหินขัดแบบจงอยปากนก จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว รูปจำลองคนในเรือขุด โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง จารึกที่แสดงอักษร-ภาษาโบราณ

2.2.4 คำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานที่น่าจะนำมาคกกลรวมกันในการกำหนด

ขอบเขตการศึกษาไทศึกษา ดังนี้

- เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทในอดีต แต่ละช่วงสมัยแตกต่างกันกับเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน
- กลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่ใช้ภาษาไทเป็นภาษาพูดทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นชาติพันธุ์มองโกลอยด์ได้ ซึ่ง กลุ่มมองโกลอยด์ได้นี้ กระจายในเขตพื้นที่จีนใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มชนที่ไม่ใช้ภาษาไท ขณะที่การปะปนทางเชื้อชาติจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมในอดีตที่ยาวนาน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่น เข้ามาผสมกับกลุ่มมองโกลอยด์ได้ ที่ใช้ภาษาไท ทำให้ปัจจุบันมองโกลอยด์ได้เลือกบริสุทธ์ที่ใช้ภาษาไท หาได้ยาก
- วัฒนธรรมการปลูกข้าวและการสัญจรทางน้ำด้วยพาหนะง่าย ๆ เช่น แพ เรือขุด เป็นวัฒนธรรมร่วมของจีนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีอยู่หลายชาติพันธุ์ ยังมีได้มีงานวิจัยใดที่สามารถบ่งชี้คุณลักษณะเฉพาะที่แสดงเอกลักษณ์ว่า ส่วนไหนเป็นของกลุ่มชนไท ส่วนไหนเป็นของชาติพันธุ์อื่น หลักฐานโบราณคดีอื่นๆ น่าจะเป็นส่วนประกอบที่จะจำแนกข้อเหมือนข้อต่างนี้ได้ หากนำมาสังเคราะห์อย่างจริงจัง ครบถ้วน
- วัฒนธรรมด้านอักษร-ภาษาที่ปรากฏหลักฐาน เป็นศิลาจารึกมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดเขตภูมิศาสตร์ภาษาไท หรือการแพร่กระจายของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาไท ในแต่ละช่วงสมัยของสมัยประวัติศาสตร์ได้ แต่ยังขาดการใช้ข้อมูลด้านนี้ที่จะดำเนินการร่วมกันระหว่างนักภาษาศาสตร์ นักภาษาโบราณและนักโบราณคดีอย่างจริงจัง
- การสร้างแผนที่และตารางเปรียบเทียบแจกแจงหลักฐานอย่างสมบูรณ์แบบจากฐานข้อมูลที่เสนอไว้จะช่วยกำหนดกรอบและทิศทางการวิจัยเรื่องไทศึกษาด้านต่างๆ ในอนาคต

.....

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขออุทิศงานวิจัยชิ้นนี้ให้กับ “ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี” และ “ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวีเชียร” ผู้เปิดพรมแดนความรู้ไทยศึกษา ด้านโบราณคดี

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่กรุณาให้ความสนับสนุนทุนเพื่อวิจัยโครงการประมวลองค์ความรู้ เรื่องการประเมินสถานภาพไทยศึกษา ด้านโบราณคดี

ขอบคุณสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับตั้งแต่ผู้อำนวยการสถาบัน ร.ศ. ดร. ชีระพันธุ์ เหลืองทองคำ คุณรุ่งอรุณ ชำรงกุล ตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันทุกท่านที่ไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่กรุณาช่วยเหลือในการดำเนินงานทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการเป็นธุระในการทวงต้นฉบับรายงานความก้าวหน้าอย่างเข้มงวดและสม่ำเสมอ อันเป็นผลทำให้สามารถผลิตงานชิ้นนี้ออกมาได้

ขอบคุณคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กรุณาให้ความสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเพิ่มพูนความรู้และค้นคว้าเอกสาร ณ มหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนอาร์เบอร์ ในช่วงฤดูร้อน 2540

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ร.ศ. ศรีศักร วัลลิโภดม และร.ศ. ดร. ธิดา สาระยา ที่ปรึกษาโครงการ ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะและสนับสนุนงานวิจัยมาโดยตลอด ขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ชลธิรา ลัดยาวัฒนา และร.ศ. กาญจน์ ละอองศรี สำหรับข้อคิดเห็นและให้กำลังใจในการเสนอรายงานความก้าวหน้าทุกครั้งที่ผ่านมา ขอบคุณ ผ.ศ. สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและวิจารณ์ร่างโครงการวิจัย ขอบคุณศาสตราจารย์ปีเตอร์ เบลล์วูด (Peter Bellwood), ศาสตราจารย์คาลล่า ซิโนโปลี (Carla Sinopoli), และ โรเบิร์ต บรูเบเกอร์ (Robert Brubaker) ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลและถ่ายเอกสารข้ามน้ำข้ามทะเลมาให้จากแคนาดา ขอบคุณ ดร. อัญชดา เจริญรักษ์ สำหรับความเอื้อเฟื้อที่พักพิงขณะที่ไปค้นคว้าข้อมูลที่มิชิแกน ขอบใจนักศึกษาภาควิชาโบราณคดีที่ช่วยค้นคว้าเอกสารให้ในระยะแรกของการดำเนินงาน นุชนางค์ ชุมดี กาญจนา เพ็ชรช่าง และดุษฎี นวลดา

ท้ายนี้ถ้างานวิจัยชิ้นนี้มีข้อบกพร่องประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

- ก่องแก้ว วีระประจักษ์. "พบภาษาไทยในจารึกก่อนมีลายสือไทย" ศิลปากร 27, 5 (พฤศจิกายน 2526) หน้า 76, 2526
- คงเดช ประพัฒน์ทอง "แผนการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดีในสาธารณรัฐประชาชนจีน" โบราณคดีประวัติศาสตร์ กรุงเทพฯ : กรมศิลปากรจัดพิมพ์เพื่อเชิดชูเกียรตินายคงเดช ประพัฒน์ทอง นักโบราณคดี 10 ธันวาคม 2529 หน้า 41 - 59
- โครงการโบราณคดีเชี่ยวชาญหลาน . รายงานผลการดำเนินงานทางโบราณคดีในการแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี กรมศิลปากร , 2529
- จีน เชิงหมิ่น ยุคหินในกวางสี ในจ้วงแห่งมณฑลกวางสี : จีนหรือไทย ? กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535
- ชิน อยู่ดี บิดาก่อนประวัติศาสตร์ไทย . กรุงเทพฯ : พิมพ์เศ , 2529
- ประเสริฐ ณ นคร "อักษรภาษาและจารึกสมัยศรีวิชัย" รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ โบราณคดีศรีวิชัย ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 25-30 มิถุนายน 2525 กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี กรมศิลปากร , 2525
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ " ชุมชนโบราณเขาสามแก้ว" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 . กรุงเทพฯ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา , อมรินทร์, 2529
- ประพิศ ชูศิริ ผลการวิเคราะห์โครงการกระดูกมนุษย์ที่แหล่งโบราณคดีโคกพนมดี. กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี, 2537
- ปราณี วงษ์เทศ "สถานภาพการวิจัยเรื่องจ้วง : พิธีกรรมขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์ " การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 หน้า 236-264
- ผาสุข อินทราวุธ. "การฝังศพในไหของชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำมูล-ชี" เอกสารการประชุมสัมมนาเรื่องความก้าวหน้าและความรู้ใหม่ทางโบราณคดีในประเทศไทย 21-22 มิถุนายน พ.ศ. 2534
- ผาสุข อินทราวุธ. "ยุคการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในลุ่มแม่น้ำมูล-ชี : กรณีศึกษาเมืองฟ้าแดดสงยาง. พัฒนาการของรัฐในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี การประชุมทางวิชาการระดับชาติฝรั่งเศส -ไทย ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538, หน้า 129-155
- พัชรีย์ สาริกบุตร . "ประเพณีการฝังศพที่เมืองโบราณนครจำปาศรี อ.นาคูน จ.มหาสารคาม" พัฒนาการของรัฐในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี การประชุมทางวิชาการระดับชาติฝรั่งเศส -ไทย ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538,

พริยะ ไกรฤกษ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีประเทศไทย . กรุงเทพฯ : อมรินทร์ , 2533

มหาวิทยาลัยศิลปากรและสถาบันวิจัยชนชาติส่วนน้อยในทางศิลปะ สาธารณรัฐประชาชนจีน.

โครงการวิจัยเรื่องเปรียบเทียบวัฒนธรรมประเพณีไทย-จ้วง 2539

วินัย พงศ์ศรีเพียร. ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 7 ประมวลจารึกที่พบในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักนายกรัฐมนตรี, คัดดีโสภาคการพิมพ์, 2534

ศิลปากร, กรม. จารึกในประเทศไทย เล่ม 1-4. กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2539

สด แดงเอียด. "โคกพลับ : แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์" เมืองโบราณ.4.,ฉ.4 (กรกฎาคม - กันยายน 2521) , 17-24 กรุงเทพฯ , 2521

สุพจน์ พรหมานิช " โนนหมากลา : แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์บริเวณหุบเขาวงพระจันทร์" เอกสารการประชุมสัมมนาเรื่องความก้าวหน้าและความรู้ใหม่ทางโบราณคดีในประเทศไทย 21-22 มิถุนายน พ.ศ. 2534

สุรินทร์ ภูจักร(แปล). การศึกษาภาพเขียนสีบนหน้าผาต่าง ๆบริเวณหุบเขาลุ่มแม่น้ำจูเจียงในมณฑลลกวางสี. เอกสารอัดสำเนาแปลจาก The Investigation and Study of the Rock Art of the Zuojiang River Valley in Guangxi. by Qin Shengmin et al. : China : Guangxi Research Institue for Nationalities,1986

สุรินทร์ ภูจักรและคณะ. รายงานขั้นสรุปการขุดค้นที่ถ้ำหมอเขียว จังหวัดกระบี่ ถ้ำชาไก จังหวัดตรังและการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดี ชนกลุ่มน้อยเผ่าชาไก จังหวัดตรัง. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยวัฒนธรรมโฮบีนเนียนในประเทศไทย เล่มที่ 2, 2537

สุด แสงวิเชียร เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ , 2517

อมรา ศรีสุชาติ "ขวานหินขัดภาคใต้" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา , 2529

อมรา ศรีสุชาติ "ภูมิหลัง:ประเทศไทยกับโลก" คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียระบบสัมผัส นิทรรศการถาวรเรื่องประเทศไทยกับโลก หอไทยนิทัศน์ : กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

อมรา ศรีสุชาติ. "เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสมัยโบราณในภาคใต้" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา , หน้า 573-598,2529

อมรา ศรีสุชาติ. หินหุบผ้าเปลือกไม้. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 : กรุงเทพฯ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา , 2529

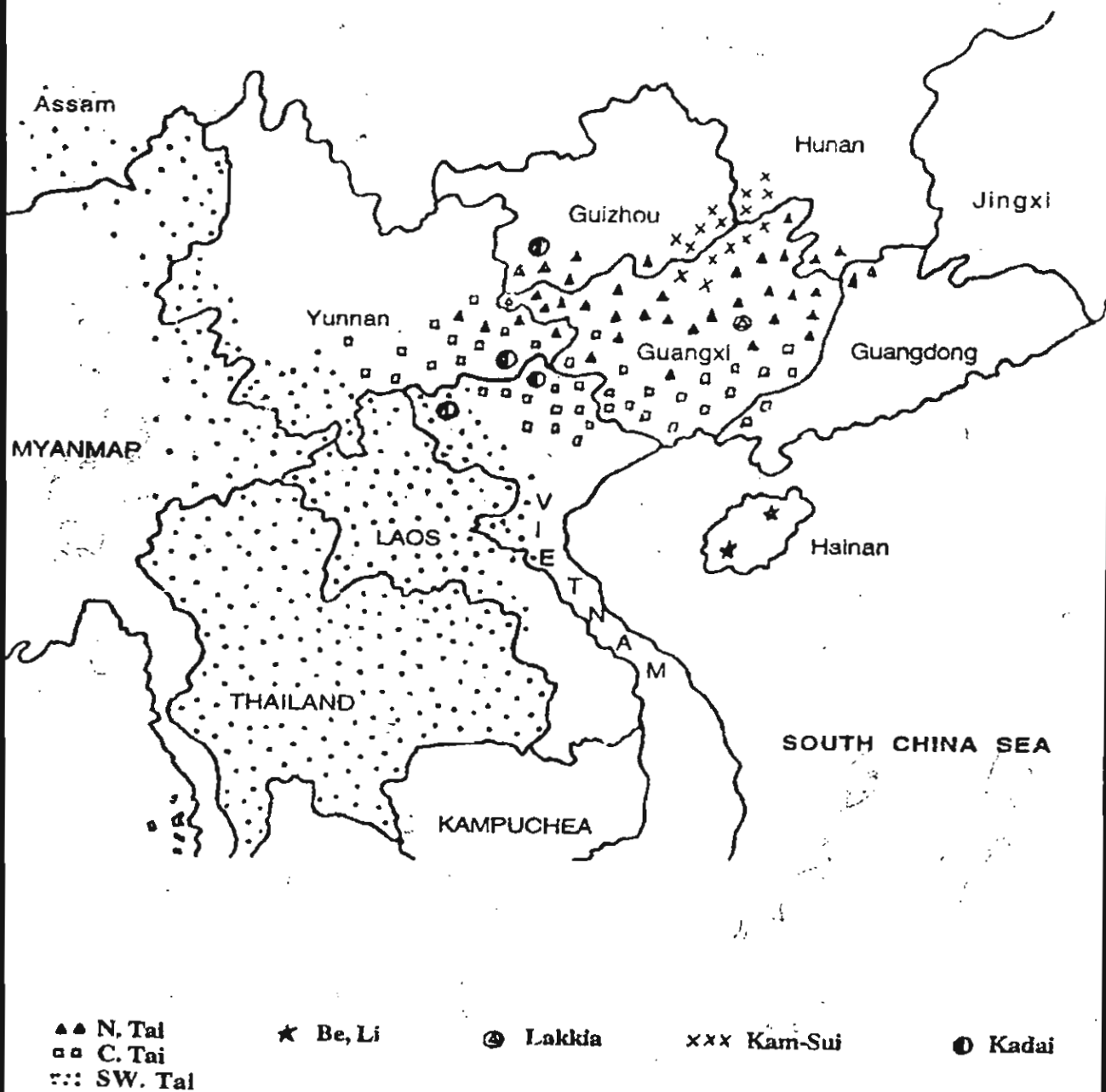
- อมรา ศรีสุชาติ,อิสระ เศรษฐามร์ "พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา" แผ่นพับนำชม กรุงเทพฯ
: สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 10 กรมศิลปากร, สมพันธ์, 2540
- Adi Haji Taha. **Malaysia Arts of Asia**. November-October 1982
- Chik Sharifah Zuriah Aljjeffri(ed) **Cultural Heritage of ASEAN : Selected Treasures from ASEAN Museums**. Malaysia : The ASEAN Committee on Culture and Information(COCI), 1995
- Dizon , Eusebio Z. **Report on the Salvage Archaeological Excavation at Baranga , Escuela , Casiguran , Sorsogon , 8 March-5 April 1978**. National Museum of the Philippines , 1978
- Duff , Roger. **Stone Adzes of Southeast Asia**. Christchurch : The Caxton Press , 1970
- Glover, Ian C. "The Southern Silk Road : Archaeological Evidence for Early Trade Between India and Southeast Asia" **Ancient Trades and Cultural Contacts in Southeast Asia**. Bangkok : The Office of the National Culture Commission , Thailand, pp.57-94, 1996
- Glover, Ian. & Henderson, Julian. **Early Glass in South and Southeast Asia and China. South East Asia and China : Art, Interaction & Commerce**. London : Percival David Foundation of Chinese Art, Colloquies on Art And Archaeology in Asia No. 17. pp.141-170,1995
- Guillot, Claude, & Nurhakim, Lukman et Wibisons, Sonny. **Banten avant l' Islam Etude archeologique de Banten Girang (Java- Indonesie) 932 ? - 1526**. Paris : l' Ecole Francaise d' Extreme- Orient, 1994.
- Harrison , Tom . **Early Jar Burial in Borneo. Asian Perspectives , XVII(2) , 1974**
- Ha Van Tan. **Nouvelles Recherches Prehistoriques et Protohistoriques au Vietnam, Bulletin de l'ecole Francaise d'Extreme Orient, 1980, No.68, pp. 113-154**
- Higham,Charles. **The Bronze Age of Southeast Asia** . Cambridge : University Press, 1966
- Jacob, Teku. **The Sixth Skull Cap of Pithecanthropus Erectus. American Journal of Physical Anthropology 25 : 243-260 , 1966**
- Jocano , F . Landa "Death , Bone Washing and Jar Burial Among the Sulod of Central Penay, Philippines". in **The Tabon Caves** by Robert B. Fox , 1970
- Kampers , A.J. Bernet. **The Kettle drums of Southeast Asia**. Netherlands : Rotterdam AA. Balkema , 1988.
- Kano, T. **Kotosho Yami no Yagi no sushai nitsuite (About Goat Worship of the Yami of Botel Tobago) in Japanese Jinruigakuzashi, No.45, pp.41-45, 1930**

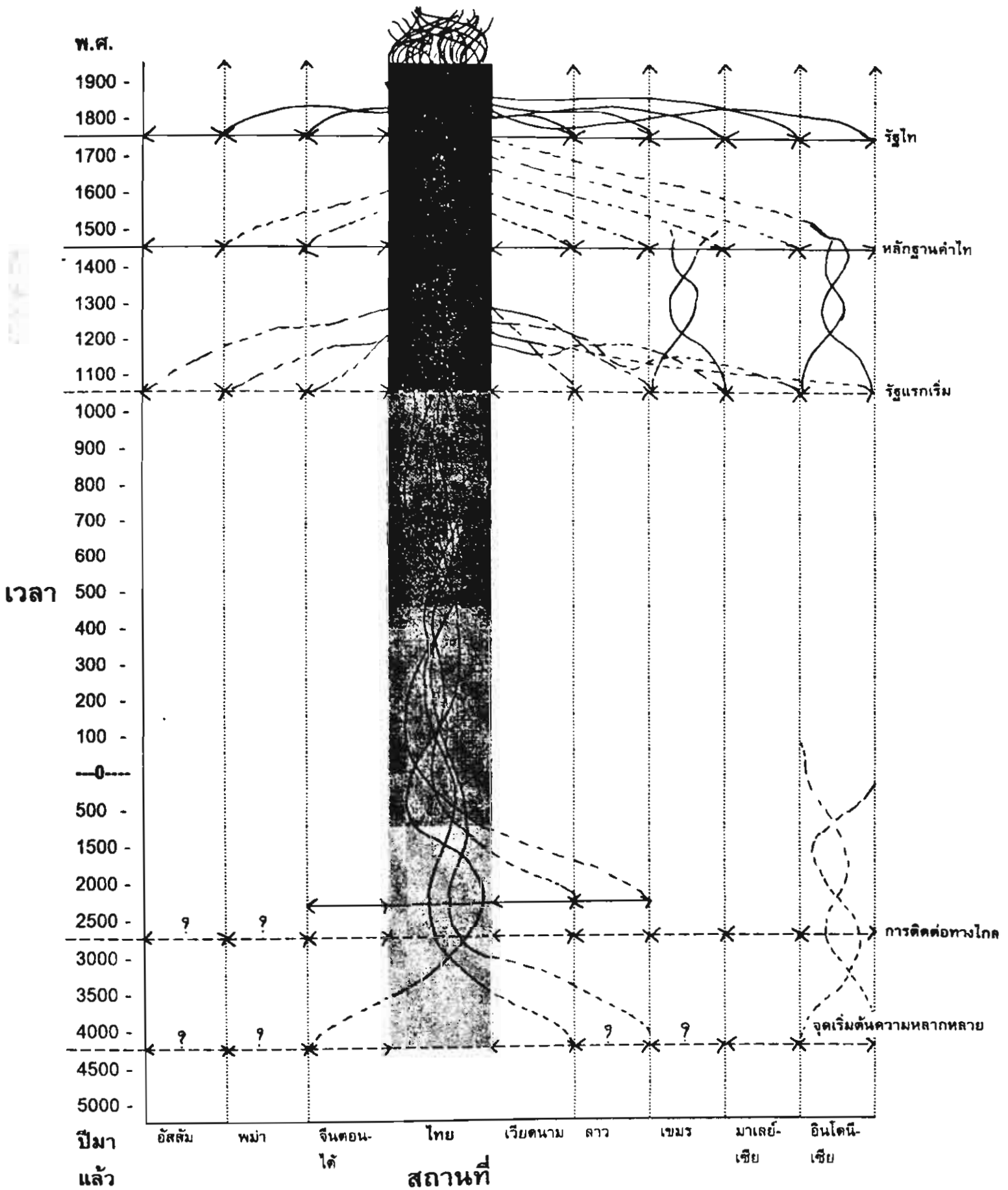
- Ling Suun-Sheng. **Stone Bark Cloth Beaters of South China, South East Asia and Central America.** Taipei : International Association of Historians of Asia : Second Biennial 1986 Conference Proceeding. October 6-9, 1962. AA. Balked , 1988
- Nguyen Ba Khoach. **Phung nguyen. Vietnam : Seminar Southeast Asia course** guided by M.L. Forman, 1978
- Noon , H.D. " Report on a New Neolithic Site in Ulu Kelantan" **Kelantan In Archaeology Perspective.** Kuala Lumpur : United Selangor Press, 1986, pp.48-48
- Peacock , B.A.V. "The Drums of Kampong Sungai Lang" **Malaysia in History** 10(1) : 3-15, 1965
- Peacock , B.A.V. "A Note on the Tripod Pottery from Peninsular and Mainland Southeast Asia & the Lungshanoid Expansion" **The Diffusion of Material Culture.** Manoa : University of Hawaii , pp. 65-71. 1980
- Peacock , B.A.V. "The Drums of Kampong Sungai Lang" **Malaysia in History** 10(1) : 3-1 , 1965
- Pietrusewsky, Michael . **Non Nok Tha : The Human Skeleton Remains from the 1966 Excavation at Non Nok Tha , Northeast Thailand.** Dunedin : Otago University Studies in Prehistoric Anthropology Vol.6 , 1974
- Pietrusewsky, Michael . **The People of Ban Chiang an Early Bronze Site in Northeast Thailand . IPPA Bulletin** 16(3) : 119-148, 1996
- Pope, Geoffery . **Recent Advances in Far Eastern Paleoanthropology. Annual Review of Anthropology** 17:43-77, 1988
- Sangvichien, Sood. & Patai Sirigaroon N. & Jorgensen, J. Balslev. **Archaeological Excavation In Thailand. Vol.III : Ban Kao.** Copenhagen : Munksgaard, 1969
- Sieveling, G. de G. **Excavation At Gua Cha, Kelantan. 1954, Part 1. Kelantan In Archaeology Perspective.** Kuala Lumpur : United Selangor Press, 1986, pp.86-179, 1986
- Skilling, Peter. **Preliminary Report on a Recently Discovered Pali Inscription.** วารสารจดหมายข่าวสำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ฉบับปฐมฤกษ์ 3 ตุลาคม 2535 กรุงเทพฯ: สำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช, 2535 หน้า 83-90
- Solheim II , Wilhelm G. "Formosan Relationship with Southeast Asia." **Asian Perspectives** 7: 251-260, 1969
- Solheim II , Wilhelm G. **A Look at "L'Art Preboudhique de la Chine et de l'Asie du Sud- Est et Son Influence en Oceanie" Forty Years After. Asian Perspectives Volume** 22(2): 165-205, 1979

- Sorensen, Per.(ed.) The Neolithic Cultures of Thailand (and North of Malaysia) and Their Lungshanoid Relationship. **Early Chinese Art and Its Possible Influence in the Pacific Basin.** Pp.459-506, 1972
- Sorensen, Per.(ed.) **Archaeological Excavations in Thailand.** London : Curzon Press, 1988
- Srisuchat , Amara. **Rock Art : A Shadow of Thailand's Past.** Bangkok : Office of the National Commission, 1993.
- Srisuchat , Amara. "Rock Art News From Southeast Asia" **Rock Art Studies News of the World I** Edited by Paul G. Bahn & Angelo Fossati. Oxford : Oxbow Books, pp. 14-144 1996.
- Wolpoff, Milford ; Wu Xin Zhi ; Thorne , Alan G. Modern Hominid Origins : A General Theory of Hominid Evolution Involving the Fossil Evidence from East Asia. **The Origin of Modern Humans : A World Survey of the Fossil Evidence.** New York : Alan Liss , Inc., pp. 411-483. 1984

ภาคผนวก

Distribution of Tai Peoples

รูปที่ 1 ภาพจำลองของการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชนต่างๆที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขต

←---→ การปฏิสัมพันธ์

↑ พัฒนาการทางวัฒนธรรมและสังคมของแต่ละพื้นที่

การผสมผสานเป็น "ไท"

โหนดต่างๆ ในของไทย แสดงความเข้มข้นของการติดต่อสัมพันธ์ภายใน

